

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

Diplomová práce

Bc. Veronika Tvrdá

**Praktické činnosti na 2. stupni základní školy
z pohledu genderu**

Vedoucí práce: PhDr. Pavlína ČÁSTKOVÁ, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní veškerou literaturu a ostatní informační zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

.....

Bc. Veronika Tvrdá

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Pavlíně Částkové, Ph.D., za její vedení, ochotu, trpělivost a konzultace během mého psaní této diplomové práce.

Bc. Veronika Tvrdá

Obsah

Úvod	5
Teoretická část	7
1 Vymezení pojmů	8
1.1 Gender	8
1.2 Genderové role	9
1.3 Genderové stereotypy	11
2 Gender ve škole z pohledu historie	15
2.1 Genderová socializace ve škole	18
3 Praktické činnosti v RVP ZV	21
3.1 Systém kurikulárních dokumentů a jeho principy	21
3.1.1 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání	22
3.1.2 Základní vzdělávání – pojetí a cíle	22
3.1.3 Klíčové kompetence	24
3.2 Praktické činnosti	25
3.2.1 Člověk a svět práce	25
Empirická část	27
4 Charakteristika a cíle výzkumu, výzkumné otázky	28
4.1 Výzkumný nástroj	29
4.2 Statistika dotazníku	29
4.3 Výsledky výzkumného šetření	32
4.3.1 Výzkumná otázka číslo 1	32
4.3.2 Výzkumná otázka číslo 2	38
4.3.3 Výzkumná otázka číslo 3	48
4.3.4 Výzkumná otázka číslo 4	53
Závěr	61
Seznam použitých zdrojů	63
Seznam obrázků	67
Seznam grafů	68
Seznam tabulek	69

Úvod

Ve společnosti je stále přijímáno za obecně platné, že mezi mužským a ženským pohlavím existují v praktických činnostech, do kterých můžeme zcela jistě zahrnout i domácí práce, určité rozdíly. Ženy se starají o děti, vaří, perou a pečují o domácnost, zatímco muži vykonávají fyzicky náročnější práci spojenou s údržbou domu, starají se o rodinný automobil apod. Na některé z těchto úkolů jsou děti připravovány již v rámci základního vzdělávání v předmětu praktických činností. Mezi práce vyučované na základních školách můžeme zařadit například práce s technickými materiály, design a konstruování, pěstitelské práce, chovatelství, provoz a údržbu domácnosti, přípravu pokrmů, práce s laboratorní technikou, využití digitálních technologií nebo svět práce.

Povědomí o těchto rozdílech mezi „mužskými“ a „ženskými“ úkoly z hlediska rozdělování práce může vést velkou část jedinců k mylnému chápání, že některé konkrétní činnosti jsou vhodné pouze pro muže nebo pouze pro ženy. Toto smýšlení se vyskytuje zejména u starší generace a zakládá se na jejich vlastních zkušenostech a vzorcích chování přejatých od rodičů. Mladší generace již více inklinují k tomu, že jednotlivé činnosti vykonávají muži a ženy podle toho, jak jsou potřeba a jak si je mezi sebou v domácnosti rozdělí. Situace, kdy žena pracuje v dílně a muž připravuje oběd, již není nahlížena jako zvláštní, nebo dokonce nevhodná.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou toho, jak je pohlíženo na praktické činnosti žáků na 2. stupni základní školy z pohledu genderu. Cílem diplomové práce je zpracovat teoretický rámec problematiky genderu a jeho uplatnění v praktických činnostech na 2. stupni ZŠ a realizovat výzkumné šetření, jehož cílem je identifikace možných genderových rozdílů při realizaci praktických činností žáků a žákyň 2. stupně základních škol. V první části diplomové práce se budeme obecněji věnovat otázkám genderu a jeho roli v základním vzdělávání. Zaměříme se na gender, genderové role a normy, dále na gender ve škole z pohledu historie a na RVP v pracovních činnostech.

Druhá část diplomové práce bude zaměřena prakticky. Ve výzkumné části bude žákům předložen dotazník, ve kterém budou odpovídat na otevřené i uzavřené otázky, podle kterých bude následně zhotovena analýza nasbíraných dat. V jednotlivých otázkách dotazníku se dotkneme následujících témat: zkušenosti s různými druhy činností, nástrojů a materiálů; preference různých činností, materiálů, nástrojů; žakovské vnímání předmětu pracovní činnosti a podoba ideální hodiny.

Jedním z cílů tohoto výzkumu bude zjistit rozdíly v preferenci žáků. Přínos této práce bude vyplývat zejména ze zjištění, nakolik je otázka genderového rozdělení praktických činností na 2. stupni českých základních škol aktuální a nakolik toto rozdělení ovlivňuje budoucí životy žáků. Zároveň tato práce odpoví na otázku, zda se pohledy na tuto problematiku genderového dělení práce s postupem času mění a zda muži a ženy vykonávají pracovní činnosti bez ohledu na to, jakého jsou pohlaví.

Teoretická část

1 Vymezení pojmů

V diplomové práci pracujeme s pojmy, jako je gender, genderové role, genderové stereotypy apod. Ve společnosti se tyto termíny užívají celkem hojně, ale jejich definice nebývají jednotná a v odborné literatuře se mohou mírně lišit. V diplomové práci se zaměříme na charakteristiku pojmů, které budou v následujících kapitolách vysvětleny.

1.1 Gender

Termín gender je možné přeložit do českého jazyka jako pohlaví. Gender definuje sociální rozdíly. Odkazuje na určité vlastnosti a vzorce chování, které charakterizují muže nebo ženy. Gender není vytvořen přírodou (jako pohlaví), ale společností, proto je také označován jako sociální konstrukt. Prostřednictvím socializace genderu se učíme, jak být správnými muži nebo ženami. Gender je zkrátka to, co nám říká, jak se máme chovat, vypadat a co máme dělat v závislosti na tom, zda jsme muž nebo žena. Například se očekává, že muži budou silní, rozhodní a nezávislí, zatímco ženy by měly být soucitné, pečovatelské a empatičtější. Kromě toho jsou ženy většinou považovány za zodpovědné za domácnost a péči o děti. Prostřednictvím socializace genderu se učíme, jak být správnými muži nebo ženami.

Proces socializace genderu začíná již od prvních týdnů a pokračuje celý život až do smrti člověka. V nejzákladnější části tohoto procesu si vytváříme svou genderovou identitu. Učíme se správně identifikovat svůj gender a dodržovat pravidla a normy, které mužské a ženské role definují. Gender je určován především rodinou, výchovou, prostředím a kulturou, ve které žijeme. (Gender a genderové stereotypy, online)

Je třeba rozlišovat mezi pohlavím a genderem. Přestože tyto dva pojmy spolu úzce souvisejí, nelze je označit za synonyma. Šiklová (1999) píše, že pohlaví představuje fyziologické rozdíly a gender sociální a kulturní rozdíly způsobené sociální adaptací. (Šiklová, 1999)

Křížková a Pavlica (2004) se ve své knize *Postavení žen a mužů v organizaci* o rozdílu mezi pohlavím a genderem zmiňují velmi stručně. Podle autorek je pohlaví biologická charakteristika, která popisuje fyzické a fyziologické rozdíly mezi muži a ženami, zejména pokud jde o pohlavní orgány a reprodukční schopnost. Gender naopak považují za sociální charakteristiku, která označuje podmíněné rozdíly mezi muži a ženami ve společnosti ze socio-kulturního hlediska. (Křížková, Pavlica, 2004)

Co se týče genderu, nerodíme se jako muž nebo žena; mužem nebo ženou se stáváme s přibývajícím věkem. Gender lze tedy považovat za sociální konstrukt, který určuje, jak bychom se měli v budoucnu chovat jako muži a ženy ve společnosti chovat. (Janošová, 2008) To znamená, že děti se narodí bez pohlaví, genderově neutrální. Po narození dítěte většinou rodiče slyší: „Je to holčička/chlapeček!“. Na základě tohoto prohlášení pak mají tendenci dítě zařazovat do jisté kategorie. Kupují oblečení v barvách typických pro holčičku nebo chlapce, vybavují pokojíček určitými hračkami a dekoracemi, později ke hře vybírají panenku nebo autíčko. Čili předpokládají, že jim pohlaví dítěte napoví, jakou bude mít povahu a záliby, tedy jaký bude jeho gender.

Je třeba poznamenat, že na rozdíl od pohlaví, které je neměnné, se gender neustále mění a vyvíjí. Harmut Karsten se k tomu ve své knize *Ženy – muži s podtitulem Genderové role, jejich původ a vývoj* vyjadřuje následovně: „Z etologie a výzkumů lidského chování víme, že se muži a ženy chovají vzájemně více nebo méně odlišně podle toho, jaké předpisy a zákony – často nepsané – vládnu v té které společenské a kulturní epoše.“ (Karsten, 2006)

V prostředí školy můžeme gender najít v mnoha rovinách. První takovou rovinou je dělení úkolů mezi žáky a rozdělení fyzického prostoru (např. toalet). Druhá rovina spočívá v konstrukci symbolů a představ, které vysvětlují genderové dělení činnosti. Jako příklad takové představy může sloužit přidělení organizačních úkolů dívkám, protože jsou pečlivější. Třetí rovina spočívá ve formální a neformální komunikaci mezi ženami a muži (příp. dívkami a chlapci). Například ve škole, když chlapci hovoří mezi sebou, používají odlišný způsob komunikace než tehdy, když hovoří s dívkami, na které se snaží udělat dojem. Čtvrtá rovina se týká obecné logiky a principů života v organizaci (např. školní řád, klima školy apod.) (Jarkovská, Smetáčková, 2006)

Genderu ve škole se budeme věnovat ještě další kapitole (Gender ve škole z pohledu historie).

1.2 Genderové role

Genderové role jsou obvykle definovány jako neformální, nepsaná pravidla, která přisuzují určité chování pouze ženám a určité chování pouze mužům. Většina společnosti se například domnívá, že matky by měly zůstat s dětmi během rodičovské dovolené doma a muži by měli chodit do práce. Naopak situace, kdy muži zůstávají s dětmi doma, jsou považovány přinejmenším za neobvyklé, velmi často dokonce za špatné. (Kalnická, 2009, s. 8).

Autoři Gagnon a Simon se věnují rozdělení jednotlivých genderových rolí, jak je určuje společnost. Zřejmým příkladem je, že dívky se učí dobře oblékat, pečovat o svůj vzhled a používat vhodnou kosmetiku, zatímco chlapci se věnují sportu a hrám. (Diamond, 2002, s. 323)

Role spojené s muži a ženami jsou v podstatě sociálně konstruované. Kdyby byly role biologicky vytvořené, nebylo by třeba socializace ani sociální kontroly. Role žen je spojena s domácí sférou. V rodičovské roli matky jsou vnímány jako nenahraditelné a nepostradatelné. Ženy jsou zodpovědné za intimní a stálou péči o děti a domácnost

„Jednorozměrný model muže a ženy, podle něž se dá mužství a ženství pojmut v jediné dimenzi jako úsečka mezi pólem nejzazší maskulinity a pólem extrémní feminity, mezi nimiž je oblast víceméně neutrální, je ve společenských vědách již nějakou dobu zpochybňován a postupně nahrazován modelem dvojrozměrným nebo dualistickým, jehož základní teze zní: každá osoba může mít znaky jak maskulinní, tak femininní nezávisle na svém biologickém pohlaví.“ (Karsten, 2006, str. 25)

Genderové role se vyvíjejí v naší kultuře a odrážejí to, co společnost považuje za vhodné a normální chování pro muže a ženy. Tyto role se samozřejmě mohou lišit v různých kulturách a historických obdobích. Je důležité si uvědomit, že genderové role jsou založeny na sociálních normách a očekáváních a nejsou pevně stanoveny podle biologického pohlaví. Genderové role se mohou měnit a mění se s tím, jak se mění názory a postoje společnosti. V současné době se silně volá po genderové rovnosti a omezení genderových stereotypů s cílem zajistit, aby si lidé mohli zvolit vlastní role a identitu bez ohledu na své biologické pohlaví.

Pokud se tedy člověk identifikuje s biologickým pohlavím, neznamená to ještě, že se plně ztotožňuje se všemi genderovými rolemi, které jsou s tímto pohlavím spojeny a které mu společnost dala (Gilligan, 2001, s. 36).

Zdravý rozum by nás mohl vést k domněnce, že osoba, která se identifikuje jako muž, automaticky patří k příslušnému mužskému pohlaví. Ve skutečnosti tomu tak není, a to z mnoha důvodů. Jedním z nich je zjištění antropologů, že definice genderu a genderových rolí se v jednotlivých kulturách po celém světě značně liší. Je pravda, že všechny kulturní skupiny používají biologické pohlaví jako základní kritérium, ale na dalších kritériích v podobě genderových kategorií se už mezi sebou neshodnou. V jedné kultuře tak mohou být ženám přisuzovány určité genderové role, zatímco v jiné kultuře jim mohou být přisuzovány mírně odlišné genderové role, přestože všechny patří do stejné biologické kategorie pohlaví. Totéž platí i pro muže. (Oakley, 2000, s. 121)

Rozdělení profesí na ty, které obvykle vykonávají ženy, a ty, které jsou vnímány jako typicky mužské, je tedy založeno na rozdílech mezi nimi. Nerovnost ve společenském postavení "ženských" a "mužských" povolání a jejich rozdíly v hodnocení těchto povolání. To je založeno na rozdílech ve společenském postavení obou skupin a na rozdílech v hodnocení těchto povolání. Tedy biologické rozdíly pravděpodobně nejsou rozhodující v případě sociálních rolí, což naznačuje, že role jsou genderově specifické, tj. sociálně konstruované. (Open Society Fund Praha, 1999, s. 59-60).

V současné době jsou genderové role v mnoha společnostech stále považovány za velmi významné, a i nadále ovlivňují naše myšlení a chování. I když jsou v některých zemích a kulturách viditelné pokroky v oblasti rovnosti pohlaví a snížení genderových stereotypů, stále existují společenské předsudky a očekávání, které brání lidem v tom, aby se cítili svobodně a komfortně v přijímání různých genderových rolí. V posledních letech se však objevuje stále větší povědomí o problémech spojených s genderovými stereotypy a o nutnosti jejich omezování. V mnoha zemích se vedou debaty o tom, jak změnit předsudky a očekávání, které stojí v cestě rovnosti pohlaví. Zároveň se stále více lidí aktivně angažuje v boji proti genderovým stereotypům. Velký podíl na tom mají i organizace prosazující rovnost pohlaví a zajišťující vzdělávací programy, které mají pomoci lidem pochopit a přijímat různé genderové identity. V posledních letech také vzrůstá počet lidí, kteří otevřeně hovoří o své genderové identitě a o tom, jak jsou jejich každodenní životy ovlivňovány genderovými stereotypy. Tato tendence k otevřenému a inkluzivnímu přístupu k různým genderovým identitám se také projevuje v mnoha oblastech společnosti, a to včetně pop-kultury, zdravotnictví a práva. V současné době také stále více lidí podporuje různorodost genderových identit a snaží se omezovat genderové stereotypy. Tento trend k větší rovnosti a inkluzivitě by mohl mít do budoucna pozitivní dopad na celou společnost a umožnit lidem být sami sebou bez strachu z odsouzení a diskriminace.

1.3 Genderové stereotypy

U genderových stereotypů nemůžeme mluvit o faktech, vždy pouze předpokládáme. Předpokládáme to, že by muži a ženy měli mít určité vlastnosti. Na základě genderových stereotypů odhadujeme, jak se bude člověk chovat, jak bude vypadat, jaké bude mít vlastnosti a schopnosti. Také na jejich základech posuzujeme, jaké vlastnosti určují, zda je žena krásná, nebo ošklivá. Problém je v tom, že tyto předsudky jsou společností obecně přijímány jako pravdivé. Každý člověk je osobnost s jinými vlastnostmi, představami a má různé zájmy

a schopnosti. Je tedy přirozené, že ne každý se řídí obecně předepsanými genderovými pravidly.

Kvůli předsudkům, které máme, často diskriminujeme lidi, kteří se odchyľují od obecně přijímaných stereotypů. Neměli bychom tyto předsudky mít, a pokud už je máme, měli bychom se aktivně snažit je překonávat. Obecně platí, že nejčastěji diskriminujeme lidi, kteří nepatří do stejné skupiny jako my. (Gender a genderové stereotypy, online)

TEORIE O PŮVODU A VÝVOJI GENDEROVÝCH ROZDÍLŮ

Existují čtyři psychologické teorie o původu a vývoji genderových rozdílů.

Mezi tyto teorie patří:

Teorie UTVRZOVÁNÍ = počítání pochval a trestů	Teorie NAPODOBOVÁNÍ = imitační	Teorie ZTOTOŽNĚNÍ = identifikační	Teorie POZNÁVÁNÍ = kognitivní
Teorie UTVRZOVÁNÍ	Již od dětství se očekává rozdílné chování od chlapců a dívek. („Kluci nebrečí!“) Rozdílně se k nim chovají rodiče či příbuzní. („Takhle se nechovají holčičky, ale kluci.“)		
Teorie NAPODOBOVÁNÍ	Děti vzhlížejí od dětství ke svým vzorům, napodobují je, jejich pohlavně typické chování. (Hra na mamku a tatku)		
Teorie ZTOTOŽNĚNÍ	Intenzivní emocionální vztah a vazba se mezi dítětem a jeho nejbližšími se během prvních pár let prohlubuje. Děti přejímají vnitřní postoje a hodnocení vůči okolí. (Identifikace dívky s matkou= vnitřní ztotožnění)		
Teorie POZNÁVÁNÍ	Děti jsou postupně schopny rozlišit díky jistým znakům pohlaví a na základě toho se přiřadit k jednomu nebo druhému. To samé aplikuje i na osoby ve		

Tabulka 1 Teorie o původu a vývoji genderových rozdílů

(Karsten, 2006)

Genderová nerovnost může mít vliv na obsah vzdělání, komunikaci v rámci vzdělávání a hodnocení pokroku a konečných výsledků vzdělávacího procesu. Učitelé často mají představu o tom, ve kterém oboru se chlapci a dívky mohou vyniknout. Často se předpokládá, že chlapci jsou vhodní pro technické obory, a proto je v těchto oblastech převažující jejich zastoupení. Naopak dívky jsou ve stejných oborech často podceňovány, přestože v nich mohou skutečně vynikat. I když nemají stejné množství podpory jako chlapci, dokáží excelovat v technických oborech. (Částková, Stolinská, 2016)

Eagly a Wood (1999) píší, že genderové stereotypy mohou být nebezpečné, protože mohou vést k diskriminaci, nespravedlnosti a omezení možností lidí, kteří neodpovídají tradičním genderovým rolím. Mohou také ovlivňovat sebevědomí a sebehodnocení jednotlivců a vést k pocitu nesouladu s vlastní genderovou identitou. Stereotypy vznikají, když lidé pozorují chování mužů a žen a předpokládají, že pohlaví mají odpovídající dispozice. Například v průmyslově vyspělých společnostech jsou ženy často spojovány s pečovatelskými rolími, a to jak v zaměstnání, tak v rodině. Tento předsudek často vede k závěru, že ženy jsou společensky orientované a péči věnující osoby. Původ těchto společenských rolí mužů a žen je částečně zakořeněn ve fyzických rozdílech mezi pohlavími. Mezi tyto rozdíly patří mužská velikost a síla a také biologické reprodukční aktivity žen, jako je těhotenství, porod a kojení, které jsou úzce spojeny se sociálními potřebami. Dalšími faktory ovlivňujícími chování jsou okolnosti a kultura, které způsobují, že určité činnosti jsou lépe vykonávány jedním pohlavím než druhým. Lidé přijímají genderové role, když plní specifické sociální úlohy, jako je např. role rodiče nebo zaměstnance. Tato socializace usnadňuje rozvoj vhodných osobnostních vlastností a dovedností pro danou genderovou roli. Kromě toho mají genderové role vliv na chování prostřednictvím bio-sociálních procesů. Patří sem hormonální výkyvy, které ovlivňují projev rolí, seberegulace a sociální regulace, které se vztahují k normám genderových rolí, a očekávání ostatních lidí vůči ženám a mužům. Biologie spolupracuje s psychologii, aby usnadnila výkon genderových rolí. (Eagly, Wood, 1999)

Teorie genderových schémat naznačuje, že gender zpracováváme schematicky. Podle této teorie pracujeme s předpokladem, že lidé jsou připraveni zpracovávat informace na

základě s pohlavím spjatých asociací, které utvářejí genderová schémata. Podle této teorie se typizace podle pohlaví odvíjí od skutečnosti, že sami sebe zařazujeme do určitého genderového schématu na základě našeho vnímání vlastní osoby. Mohli bychom spekulovat, že toto schematické zpracování založené na genderu vychází částečně z tlaku společnosti, pro kterou je dichotomické pojetí genderu funkční a pohodlné. O politických důsledcích teorie genderových schémat se stále diskutuje, stejně jako o vztahu této teorie ke konceptu androgynie¹. (Bem, 1981)

Školy, které podporují a udržují genderové stereotypy založené na přesvědčení, že ženský a mužský svět jsou zásadně odlišné, mohou omezovat možnosti rozvoje potenciálu žáků a žákyň. Žáci, kteří jsou v těchto školách, jsou často podporováni pouze v rozvoji některých schopností a dovedností, které jsou přisuzovány členům daného pohlaví. Přítomnost genderových stereotypů ve školách může také vést k sociálnímu vyloučení žáků a žákyň, kteří se neshodují se stereotypními představami. (Krišová, 2019)

¹ Androgynie je spojením mužských a ženských vlastností. Výrazy genderových nejasností se objevují v oblasti módy, genderové identity, sexuální identity a sexuálního životního stylu. Termín může také odkazovat na něčí zpěv nebo hlas.

2 Gender ve škole z pohledu historie

Honzíková uvádí, že vzdělávání v Čechách a na Slovensku úzce souvisí s hospodářským a politickým vývojem i se sociálními otázkami ve světě. Na konci 18. a v 19. století byly pracovní aktivity studentů spojeny s jejich vzděláním, a tak vznikly tzv. průmyslové školy. Zakladatelem tohoto typu škol byl Ferdinand Kindermann (1740–1801). Jejich hlavním cílem bylo naučit děti pracovat s radostí a směřovat je k dokonalé pracovní schopnosti. V Čechách bylo otevřeno asi 200 škol tohoto typu a do začátku roku 1792 jejich počet dosáhl asi 500. Karel Slavoj Amerling (1807-1884) považoval dobré materiální vybavení za základ pro realizaci integrované pracovní výchovy. Gustav Adolf Linker (1828-1887), byl zastáncem této myšlenky a přikládal velký význam pracovnímu vzdělávání a podporoval zařazení "učebních" předmětů do učebních osnov vedle předmětů "didaktických". (Honzíková, 2004)

Tito významní pedagogové přispěli ke vzniku a rozvoji pracovního vzdělávání v regionu. Jejich myšlenky a přístup k integraci pracovních dovedností a teoretických znalostí ovlivnily další vývoj vzdělávání v Čechách a na Slovensku. Jejich snahou bylo, aby studenti získali praktické dovednosti a schopnosti, které by jim umožnily efektivně pracovat a přinášet radost z vlastní práce.

„Mezi další významné průkopníky v oblasti pracovní výchovy lze počítat Juraja Fándlyho (1750–1811), Daniela Lehockého (1759–1840) i básníka Jána Kollára (1793–1852).“ (Honzíková, 2004, s. 17). Drahotín Makovický (1818–1884) byl významnou osobností ve vzdělávání a průkopníkem technického vzdělávání na všeobecně vzdělávacích školách. Své znalosti prohluboval zejména prostřednictvím výzkumu. Po vzniku Československa byla pracovní výchova především ovlivněna předními českými mysliteli, mezi které patřili například O. Krupa a T. G. Masaryk. Avšak během tohoto období byla úroveň pracovní výchovy poměrně nízká a nedostávala se jí potřebné pozornosti. V roce 1922 došlo ke změně školské soustavy díky Malému školskému zákonu, avšak stále nelze hovořit o výrazných změnách. Po této reformě se povinnými vyučovacími předměty staly občanská nauka a výchova, náboženství, jazyk vyučovací, čtení a psaní, počty s naukou o tvarech měřických, přírodopis, přírodopis (dnešní chemie a fyzika), dějepis, zeměpis, kreslení, zpěv, ruční práce a tělesná výchova. Hlavním cílem obecné školy v této době bylo připravit žáky na další pokračování ve vzdělání (Kovaříček, Kovaříčková, 1989, s. 43).

Tímto způsobem se vzdělávací systém snažil poskytnout žákům široký základ v různých oblastech vědomostí a dovedností. Významným aspektem byla také integrace

praktických činností a ručních prací do osnov, což mělo přispět k rozvoji praktických dovedností a připravit žáky na různorodé úkoly a výzvy v jejich budoucím životě.

Vzdělávací systém se v této době zaměřoval na to, by žákům poskytl pevné základy v různých oblastech vědomostí a dovedností. Jedním z významných prvků byla integrace praktických činností a ručních prací do školních osnov. Tímto způsobem byl cíleně podporován rozvoj praktických dovedností žáků, kteří se tak připravovali na různé úkoly a výzvy, které je čekaly v jejich budoucím životě.

Praktické činnosti a ruční práce představovaly důležitou součást výuky a měly za cíl rozvíjet nejen praktické dovednosti, ale i manuální zručnost a kreativitu žáků. Skrze tyto činnosti se žáci učili pracovat s různými materiály, nástroji a technikami. Tato praxe měla žákům umožnit získat praktické dovednosti, které jim byly užitečné nejen v běžném životě, ale také v jejich budoucí profesní dráze.

Cílem zahrnutí praktických činností a ručních prací do osnov byla také podpora rozvoje žáků ve smyslu samostatnosti, řešení problémů a týmové spolupráce. Žáci se učili plánovat a provádět různé praktické úkoly, které vyžadovaly praktické a logické myšlení, a současně se učili spolupracovat s ostatními žáky při kolektivních projektech.

„Od roku 1933 vznikaly nové osnovy, které doplňovaly ženské ruční práce o nauku o domácím hospodářství.“ (Honzíková, 2004, s. 18). Nové osnovy měly připravit dívky na rodinný život. Chlapci měli v osnovách ruční práce, které byly rozděleny do okruhů podle zájmů apod. Jednotné vzdělávání po roce 1945 nemělo ve svých osnovách vůbec žádné prakticky zaměřené předměty. Ruční práce byly zařazeny zpět do výuky až v roce 1956. Roku 1960 byly představeny nové učební osnovy, podle kterých se na prvním stupni vyučoval předmět s názvem pracovní vyučování. V tomto předmětu se žáci seznamovali s různými druhy materiálů, nástrojů a prováděli jednoduché pěstitelské práce. V 80. a 90. letech minulého století se technická výchova jako taková vyučovala na druhém stupni základní školy pod názvem pracovní vyučování. Tento předmět se vyučoval od 5. ročníku po 8. ročník. Žákům poskytoval základní technické myšlení, a hlavně jim napomáhal v osvojení technických dovedností. Technická výchova pomohla žákům také ve výběru vhodné střední školy (učební nebo studijní obor) na základě získaných znalostí a zkušeností. Učebnice, které nesly název Pracovní vyučování – technické práce v 5. – 8. ročníku základní školy byly kvalitně zpracované a tvořily souvislý celek. Výuka byla, jak pro dívky, tak chlapce společná.

Obrázek 1 Učebnice Pracovní vyučování 6.-9. třída (Zdroj vlastní)

V 90. letech byl vytvořen Vzdělávací program Základní škola, který byl schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Tento vzdělávací program stanovil osnovy a učební plán pro základní školy (MŠMT ČR, 2001). Ředitel školy měl možnost rozhodnout o výběru tematických celků, které se měly vyučovat. Co se týče praktických činností, byla stanovena minimální časová dotace 4 vyučovacích hodin pro 6. až 9. ročník základní školy. Učebnice byly rozděleny do skupin podle tematických celků pro 6. až 7. ročník a 8. až 9. ročník.

Mezi tematické celky zahrnuté v učebnici pro 6. a 7. ročník patřila práce s počítačem, základy pěstitelství, práce s technickými materiály a příprava jednoduchých pokrmů. Učebnice pro 8. a 9. ročník pak zahrnovaly následující tematické celky: elektrotechnika kolem nás, provoz a údržba domácnosti, svět práce.

Obrázek 2 Učebnice Praktické činnosti

(Zdroj: https://www.technikavychova.cz/image/ucebnice_fortuna.jpg)

2.1 Genderová socializace ve škole

Přestože rodiče mají významný vliv na genderovou socializaci svých dětí, tato socializace není zcela závislá pouze na jejich úsilí. Proces osvojování, který nás učí, jak se stát ženou nebo mužem a co to přesně zahrnuje, je také ovlivněn institucemi, s nimiž přicházíme do styku a které ovlivňují náš život. Tyto instituce jsou formovány genderovým řádem a jsou strukturovány na základě pohlaví. Pokud chceme být součástí těchto institucí, musíme se přizpůsobit danému genderovému řádu a jeho normám. Účinkováním v těchto institucích v podstatě potvrzujeme a posilujeme naši genderovou identitu. Škola je konkrétním příkladem takové instituce, která tuto dynamiku demonstruje. (Smetáčková, 2006, s. 14)

Ve školním prostředí dochází k genderové socializaci, která je ovlivněna různými faktory. Patří sem interakce s učiteli a spolužáky, učební materiály a učebnice, stejně jako zapojení žáků do výukových aktivit. Učitelé mohou ovlivňovat socializaci studentů prostřednictvím mnoha způsobů, neboť ve svých učebních plánech a organizačních rozhodnutích předávají řadu genderových poselství. Jejich postoje mohou odrážet předsudky vůči dívkám nebo chlapcům, čímž podporují mezi méně zvýhodněnými studenty pocit odcizení. Jakákoli forma přímé či nepřímé diskriminace na základě pohlaví brání osobnímu, akademickému a profesnímu rozvoji odcizených osob. skupiny. Vzdělávání tedy hraje významnou roli při konstrukci genderové identity studujících prostřednictvím předávání dominantních hodnot společnosti. (Kangethe, Lyria a Nyamanga, 2014)

Výzkum, který udělala Irena Smetáčková, naznačuje, že existují značné rozdíly mezi jednotlivými učiteli a jejich způsobem komunikace s žáky, a proto nelze poskytnout jednoznačnou odpověď. Učitelé se liší v tom, jak pracují s genderem v rámci obsahu a organizace výuky, stejně jako v tom, jak reagují na spontánní genderové projevy žáků. Někteří učitelé považují genderové rozdělení ve třídě za přirozené a správné a aktivně ho podporují, zatímco jiní sice respektují genderové rozdíly, ale nevyhledávají jejich prohloubení jako první skupina. Existují také ti, kteří se aktivně snaží bojovat proti genderovým rozdílům. Učitele lze tedy rozdělit do tří skupin: těch, kteří zdůrazňují genderové rozdíly, těch, kteří zaujímají neutrální přístup, a těch, kteří odmítají genderové rozdíly odmítají. Výzkum Ireny Smetáčkové ukázal, že většina zúčastněných učitelů vykazovala charakteristiky první a druhé skupiny, zatímco učitelé, kteří aktivně tematizují a eliminují genderové stereotypy, nebyli vůbec zastoupeni. To naznačuje, že všichni sledovaní učitelé tolerovali genderové rozdělení a rozdíly mezi žáky a nepřistupovali k nim komplikovaně. Mnozí z nich dokonce aktivně podporovali stereotypní genderové rozdělení. (Smetáčková, 2016)

Problém genderové socializace ve školách se neomezuje pouze na odlišný přístup učitelů k chlapcům a dívkám, ale zahrnuje také další aspekty. Například používání stálého zasedacího pořádku ve třídě, což brání vytváření rozmanitých komunikačních struktur mezi žáky a žákyněmi a omezuje skupinové aktivity. V důsledku toho se opakují stále v stejné skupiny žáků, což omezuje různorodý vliv vrstevníků, který je důležitý pro socializaci. Proto je vhodné pravidelně měnit uspořádání sezení ve třídě. Učitelé mají také často sklon přemísťovat chlapce a dívky "jako trest" do stejných lavic s představou, že pokud sedí vedle sebe, nebudou mít potřebu komunikovat a rušit ostatní. Toto je však nevhodné z genderového hlediska, protože to v dětech vytváří dojem, že mezi dívkami a chlapci panuje nepřátelský a vzdálený vztah. (Smetáčková., 2006)

V případech vzdělávacích a profesních preferencí žáků je zvláště důležité zohlednit očekávání učitelů vůči jejich schopnostem. Pokud například učitelé předpokládají, že dívky nemají takový zájem a talent pro vědu jako chlapci, mohou svými nižšími očekávanými vůči dívkám a jejich úspěchu ve vědeckých projektech a přírodovědných předmětech neúmyslně projevovat menší pozornost a podporu, což může nechtěně ovlivnit jejich výkon a samotný zájem o daný předmět. Kromě toho, když učitelé věří stereotypu, že dívky nejsou schopné dosahovat stejných matematických úspěchů jako chlapci, i přestože existují důkazy o opaku, mohou tím oslabovat sebevědomí dívek. (Fulton, 2017)

Ve školním prostředí jsou považovány za žádoucí a podporované rysy, které jsou obecně považovány za typicky ženské, jako je poslušnost, nenápadnost, pečlivost při plnění

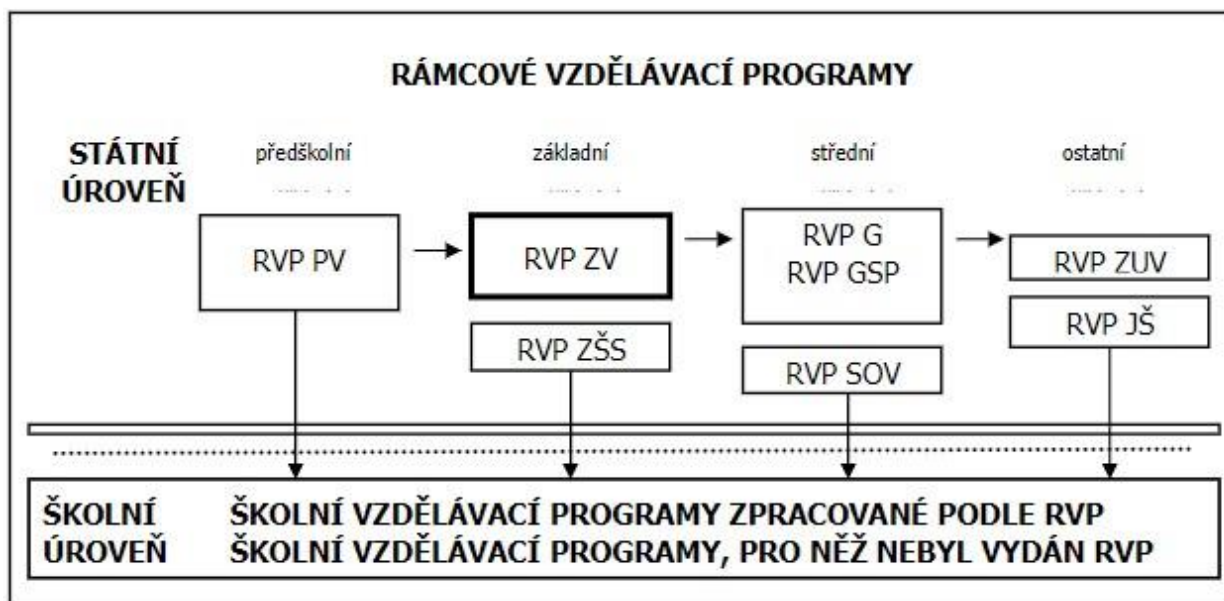
úkolů a zaměření na školní práci. Naopak typicky mužské chování, jako je vyjadřování potřeby nezávislosti nebo vyrušování, je učiteli považováno za nevhodné a obtěžující. To znamená, že požadavky, které škola klade na žáky zejména na začátku jejich školní docházky, se více zaměřují na očekávání spojená především s dívkami než s chlapci. Proto jsou kluci, pokud chtějí získat pozitivní hodnocení ve škole, nuceni potlačit některé ze svých přirozených projevů, které byli v minulosti podporováni ze strany rodičů s odlišným výchovným přístupem, mediálními vzory silných a nezávislých hrdinů a také obecnými představami ve společnosti. Nepříznivým faktorem pro chlapce je také nerovnováha pohlaví mezi učiteli, protože přibližně mezi 80 až 90 % pedagogů jsou ženy, a učitelé – muži se obvykle nacházejí až na druhém stupni základních škol. Přítomnost mužů ve škole je pro děti důležitá, protože přináší další mužské vzory, což může být zejména pro chlapce přínosné, protože tak mají ve svém okolí více mužských vzorů. (Janošová, 2008).

3 Praktické činnosti v RVP ZV

3.1 Systém kurikulárních dokumentů a jeho principy

Rámcové vzdělávací programy byly roku 2004, v souladu s principy kurikulární politiky zformulovány v Národním programu rozvoje vzdělávání v České republice v tzv. Bílé knize. Bílá kniha v oblasti školství se soustředí na různé aspekty vzdělávání, včetně osnov, vzdělávací politiky, financování, inkluzivního vzdělávání, profesního rozvoje učitelů, hodnocení studentů a dalších. Tento dokument má významný vliv při určování vize a cílů vzdělávacího systému a slouží jako základ pro diskuse a rozhodování veřejnosti, politiků a dalších zainteresovaných stran.

Rámcový vzdělávací program je určený pro žáky od 3 do 19 let. Dělí se na státní úroveň a školní úroveň. Státní úroveň představuje rámcové vzdělávací programy, které vytyčují rámce vzdělávání pro dané části vzdělávání (předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, střední vzdělávání). Školní úroveň pak představuje školní vzdělávací programy, které si každá škola upravuje dle zásad stanovených v Rámcovém vzdělávacím programu.

Obrázek 3 Rámcové vzdělávací programy

(Zdroj: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>)

Tyto dokumenty jsou veřejně přístupné pro pedagogy i pro veřejnost. (RVP ZV, 2021)

3.1.1 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

RVP ZV²:

- *navazuje svým pojetím a obsahem na RVP PV a je východiskem pro koncepci rámcových vzdělávacích programů pro střední vzdělávání;*
- *vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání žáků, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých středních škol;*
- *specifikuje úroveň klíčových kompetencí, jíž by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání;*
- *vymezuje vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo;*
- *zařazuje jako závaznou součást základního vzdělávání průřezová témata s výrazně formativními funkcemi;*
- *stanovuje standardy pro základní vzdělávání (Příloha), jejichž smyslem je účinně napomáhat při dosahování cílů stanovených v RVP ZV;*
- *podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, včetně možnosti jeho vhodného propojování, a předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, odlišných metod, forem výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami žáků;*
- *umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu, rozsahu a zaměření výuky, metod práce a zařazení dalších podpůrných opatření pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných;*
- *je podkladem pro všechny střední školy při stanovování požadavků přijímacího řízení pro vstup do středního vzdělávání.*

RVP ZV je otevřený dokument, který bude v určitých časových etapách inovován podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů se ŠVP i podle měnících se potřeb a zájmů žáků.

(RVP ZV, 2021, s.7)

3.1.2 Základní vzdělávání – pojetí a cíle

V Rámcovém vzdělávacím programu se uvádí, že *základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Všichni čeští žáci musí povinně základní*

² RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

vzdělávání absolvovat. Základní vzdělávání má dva stupně, a to první stupeň zahrnující 1. až 5. třídu, tedy děti ve věku od 6 let do cca 11 let, a druhý stupeň, který v 6. až 9. ročníku navštěvují děti ve věkovém rozmezí 11–15 let.

První stupeň by měl žákům usnadnit přechod z předškolního vzdělávání a domácí péče k povinnému formálnímu a systematickému vzdělávání. Měl by žákům pomoci vytvořit nové návyky a připravit je na strukturované učení, rozvoj sociálních dovedností a získání základních znalostí potřebných pro další vzdělávací a životní etapy. Druhý stupeň pak pomáhá žákům rozvíjet znalosti, dovednosti a návyky, které jim umožňují se samostatně učit. Také jim pomáhá rozvíjet hodnoty a postoje, které následně vedou k přemýšlivému a kultivovanému chování, odpovědnému rozhodování a respektování práv a povinností občanů a Evropské unie. (RVP ZV, 2021)

U základního vzdělávání je nejdůležitější to, že vytváří a postupně rozvíjí klíčové kompetence a poskytuje pevný základ pro všeobecné vzdělání. V základním vzdělávání se aspiruje o naplňování následujících cílů:

- *umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení;*
- *podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů;*
- *vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci;*
- *rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých;*
- *připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svébytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti;*
- *vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací; rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě;*
- *učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědní;*
- *vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi;*
- *pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci;*
- *pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života.*

(RVP ZV, 2021, s. 8-9)

3.1.3 Klíčové kompetence

Klíčové kompetence jsou souhrnem vědomostí, schopností a postojů či hodnot, které jsou velmi důležité pro každého člověka v naší společnosti. (RVP ZV, 2021)

Podle Průchy, Walterové a Mareše „*Nejsou vázány na jednotlivé předměty, nýbrž měly by být rozvíjeny jako součást obecného základu vzdělávání. V rámci této snahy jsou postulovány klíčové kompetence, jež si mají osvojovat mladí Evropané.*“ (Pedagogický slovník, 2003)

Klíčové kompetence jsou žáky osvojovány již během předškolního vzdělávání, dále jsou rozvíjeny v základním a středním vzdělávání a dotvářeny v průběhu jejich dospělého života. Mohli bychom říct, že základní klíčové kompetence mají žáci osvojené již po základním vzdělání, avšak nejde je považovat za ukončené. Důležitými kompetencemi u základního vzdělávání jsou:

KOMPETENCE K UČENÍ	KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ
KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ	KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ
KOMPETENCE OBČANSKÉ	KOMPETENCE PRACOVNÍ
KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	

Tabulka 2 Klíčové kompetence

3.2 Praktické činnosti

Stoff uvádí, že: „*Technická výchova je systematický a záměrný proces, který formuje osobnost dítěte ve vztahu k technice tak, aby k ní získalo správné postoje a dokázalo jí v životě správně využít. Je součástí všeobecného vzdělávání.*“ (Stoff, 2000)

Význam techniky lze charakterizovat jako cílevědomé, systematické, organizované vytváření a využívání technických objektů, různých nástrojů, zařízení a technologických komplexů, které mají za úkol člověku ulehčit činnost, rozšiřovat jeho schopnosti, osvobodit populaci od různých činností a uspokojit vlastní nebo společenské zájmy. Pro lidstvo je důležité vytvářet podmínky pro rozvoj společnosti a technologie jako takové. I dnes se technologie dotýkají každého člověka a vyskytují se téměř ve všech oblastech lidské činnosti. (Škára, 1996)

Technické vzdělávání je jednou z nejdůležitějších součástí základního všeobecného vzdělávání. V České republice i v zahraničí je tento vyučovací předmět známý pod různými názvy, jakými jsou např. technická výchova, pracovní činnosti, praktické činnosti, technické práce, pracovní vyučování, praktické činnosti apod. (Friedmann, 2003)

Technická výchova začíná už v mateřské škole, kdy se děti seznamují s přírodním materiálem, pracovními nástroji a podobně. Na základní škole otevírá výuka techniky prostor k tomu, aby žáci prozkoumávali své zájmy a přicházeli na to, co je baví, aby zjistili, které činnosti mají rádi, v čem jsou zruční a čemu by se chtěli v budoucnu věnovat.

3.2.1 Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast Člověk a svět práce má široké spektrum pracovních činností a technologií. Žáci tak získávají základní dovednosti v různých oborech populačních činností, což jim pomáhá k vytváření jak životního, tak profesního směru. Koncepce této vzdělávací oblasti vychází z konkrétních životních situací, v nichž jsou žáci přímo vystaveni lidským a technologickým činnostem v různých formách a souvislostech. Člověk a svět práce se zaměřuje na praktické dovednosti a pracovní návyky, doplňuje celkové základní vzdělání o podstatné prvky nezbytné pro život a práci ve společnosti. Tímto se tento program liší od ostatních oblastí vzdělávání, a je dokonce jakousi jejich protiváhou. Program Člověk a svět práce je založen na tvůrčím zapojení nápadů žáků. Na prvním stupni jsou součástí programu čtyři tematické okruhy a do druhého stupně je zařazeno osm tematických okruhů.

Na prvním stupni základní školy je vzdělávací oblast Člověk a svět práce rozdělena na následující tematické následující okruhy, které jsou pro základní školy povinné: práce s drobným materiálem, konstrukční činnosti, pěstitelské práce, příprava pokrmů.

Na druhém stupni základní školy je vzdělávací oblast Člověk a svět práce rozdělena na 8 tematických okruhů, z nichž je jeden (svět práce) povinný a ze zbylých si školy musí jeden okruh vybrat a realizovat ho v plném rozsahu. Vedle povinného světa práce mají školy v nabídce následující okruhy: práce s technickými materiály, design a konstruování, pěstitelské práce a chovatelství, provoz a údržba domácnosti, příprava pokrmů, práce s laboratorní technikou, využití digitálních technologií.

Obsah vzdělávací oblasti je určen pro první i druhý stupeň základního vzdělávání, a to bez ohledu na pohlaví. Žáci rozvíjí své schopnosti, dovednosti a návyky. Zároveň se však také učí plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Důležitou součástí všech tematických okruhů je také bezpečnost a hygiena při práci.

Vzdělávací oblast utváří a rozvíjí zejména tyto klíčové kompetence žáků:

- *k pozitivnímu vztahu k práci a k odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce*
- *k osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí, k organizaci a plánování práce a k používání vhodných nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě*
- *k vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů, k uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti a k vynakládání úsilí na dosažení kvalitního výsledku*
- *k poznání, že technika jako významná součást lidské kultury je vždy úzce spojena s pracovní činností člověka*
- *k autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k novému postoji a hodnotám ve vztahu k práci člověka, technice a životnímu prostředí*
- *k chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení*
- *k orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce a osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro možnost uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci.*

(RVP ZV, 2021)

Empirická část

4 Charakteristika a cíle výzkumu, výzkumné otázky

Cílem empirické části práce je realizovat pedagogický průzkum zaměřený na identifikaci možných genderových rozdílů při realizaci praktických činností žáků a žákyň 2. stupně základních škol.

Výzkumné šetření provedeme pomocí dotazníku. Nejprve si určíme čtyři výzkumné otázky a k nim podotázky.

Výzkumné otázky a podotázky:

1. Existují rozdíly v preferenci materiálu u žáků a žákyň na základní škole?
2. Existují rozdíly v preferenci činnosti u žáků a žákyň na základní škole?
3. Existují rozdíly v preferenci řemesel u žáků a žákyň na základní škole?
4. Existují rozdíly v preferenci náradí a pomůcek u žáků a žákyň na základní škole?

Abychom zjistili odpověď na otázku č. 1 (Existují rozdíly v preferenci materiálu u žáků a žákyň na základní škole?), musíme si položit následující podotázky:

- S jakými materiály jsi pracoval/a nebo pracuješ v pracovních činnostech?
- S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech?
- Je nějaký materiál, se kterým nechceš pracovat? A proč?

Na otázku č. 2 (Existují rozdíly v preferenci činnosti u žáků a žákyň na základní škole?), položíme tyto podotázky:

- Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností?
- Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet?
- Napadá tě činnost, která není uvedena v předchozí otázce, a chtěl/a bys ji vyzkoušet v pracovních činnostech?

K otázce č. 3 (Existují rozdíly v preferenci řemesel u žáků a žákyň na základní škole?), položíme dvě podotázky:

- Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet?
- Napadá tě řemeslo, které není uvedeno v předchozí otázce, a chtěl/a bys ho vyzkoušet v pracovních činnostech?

Na poslední otázku č. 4 (Existují rozdíly v preferenci nářadí a pomůcek u žáků a žákyň na základní škole?), použijeme dvě podotázky stejně jako v případě předchozí otázky.

- S jakým nářadím si chceš vyzkoušet pracovat?
- S jakými nástroji si pracoval/a?

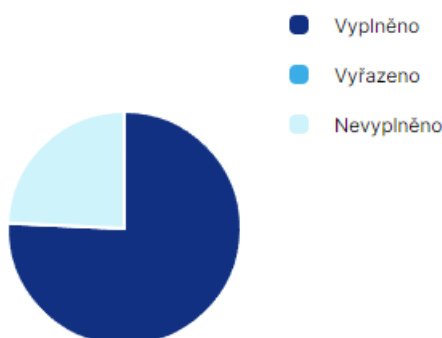
Nad rámec dotazníku zmíníme ještě jednu otázku, a to: **Kdybys měl/a popsat ideální hodinu pracovních činností, jak by vypadala?** Pomocí této otázky získáme odpověď na to, jak by si dívky a chlapci představovali ideální hodinu pracovních činností, uvidíme, zda se jejich názory scházejí či rozcházejí i v tomto ohledu.

4.1 Výzkumný nástroj

Pro tento výzkum použijeme výzkumný nástroj ve formě dotazníku, který vytvoříme pomocí aplikace Survio a nasbíráme odpovědi od žáků 2. stupně základních škol. Aplikace Survio nám poskytne vytvořit dotazník s možností přidávat otázky a logické přeskoky mezi otázkami. V aplikaci najdeme také přehledné reporty a možnosti úpravy struktury a barev dotazníku, a proto Survio použijeme. Respondenti dotazníku jsou žáci ve věku od 11 do 15 let (52 dívek a 48 chlapců), kteří navštěvují 2. stupeň základních škol.

4.2 Statistika dotazníku

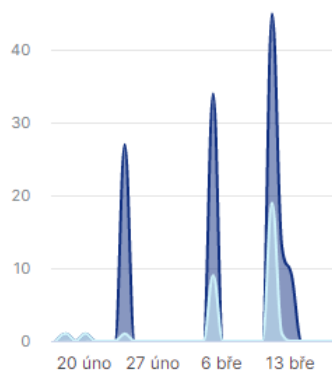
Dotazník je vytvořený v **online prostředí pomocí aplikace Survio**. Úspěšnost vyplnění je **75,8 %**.

Graf 1 Kolik respondentů dokončilo dotazník

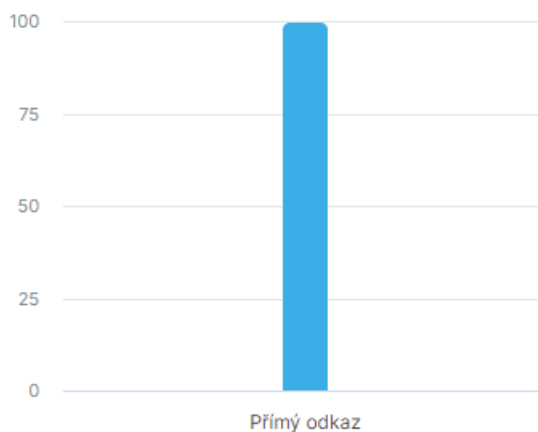
100 žáků vyplnilo dotazník a 32 žáků ho nedokončilo, pouze otevřeli odkaz a s dotazníkem nijak nepracovali.

Dotazník byl otevřený od 1. února 2023 do 13. března. Jak můžeme vidět na následujícím grafu, nejvíce žáků pracovalo s dotazníkem 10. března.

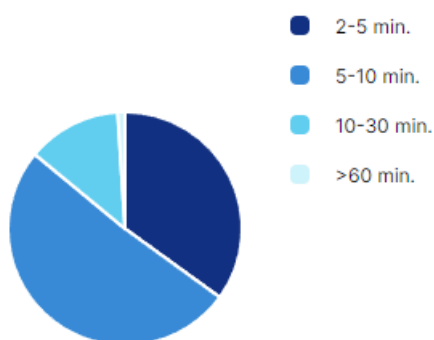
Graf 2 Datum navštívení dotazníku

Žáci otvírali dotazník přes **přímý odkaz**.

Graf 3 Jaký zdroj respondenti použili pro otevření

Následující graf zobrazuje čas, který žáci strávili vyplňováním dotazníku. 35 respondentů strávilo vyplňováním dotazníku pouze 2–5 minut. Největší množství respondentů (51) pracovalo s dotazníkem 5–10 minut. 13 respondentů mělo dotazník otevřený od 10 do 30 minut. Pouze jeden respondent jej vyplňoval déle než 30 minut.

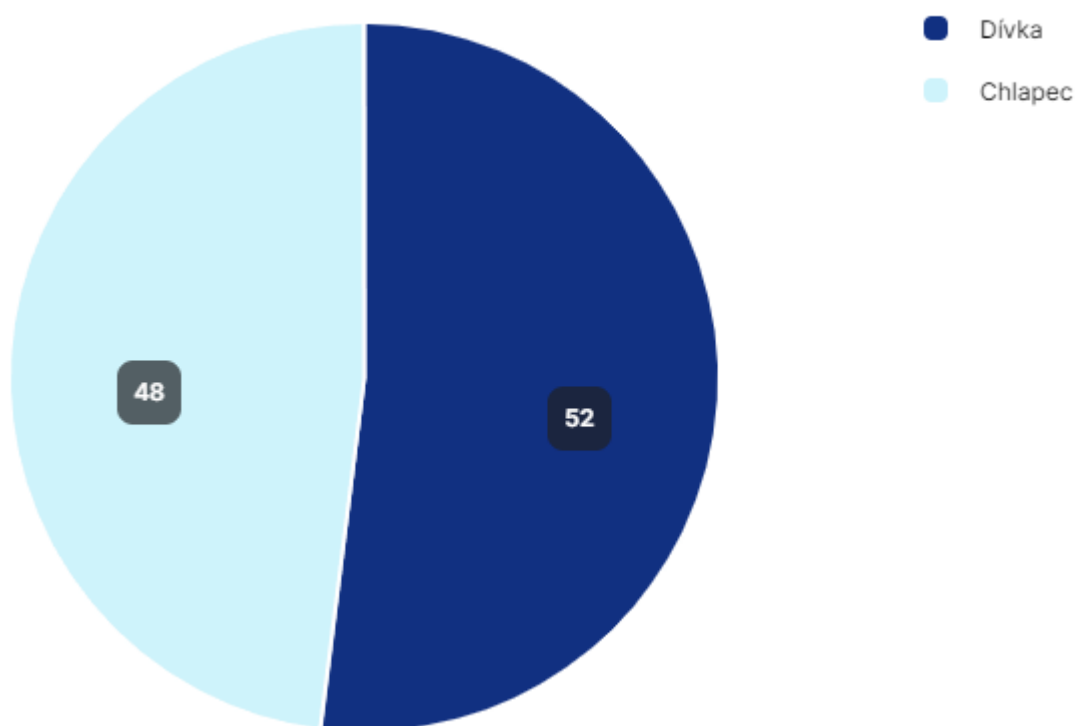
Graf 4 Jak dlouho respondenti vyplňovali dotazník

4.3 Výsledky výzkumného šetření

4.3.1 Výzkumná otázka číslo 1

Na úvod zmíníme, že u grafů jsou vidět **absolutní hodnoty** (počet respondentů), **relativní hodnoty** (%) uvádíme v textu samotném.

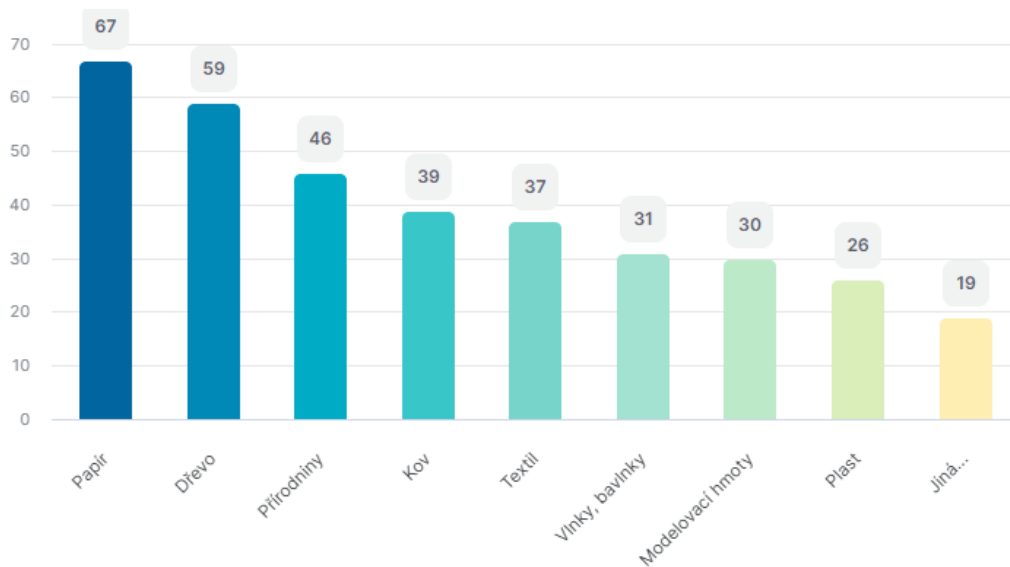
V první otázce jsme se zeptali, zda vyplňuje dotazník dívka či chlapec, abychom mohli později porovnávat odpovědi mezi sebou. Jak je možné vyčíst z následujícího grafu, dotazník vyplnilo **52 dívek** a **48 chlapců**.

Graf 5 Pohlaví

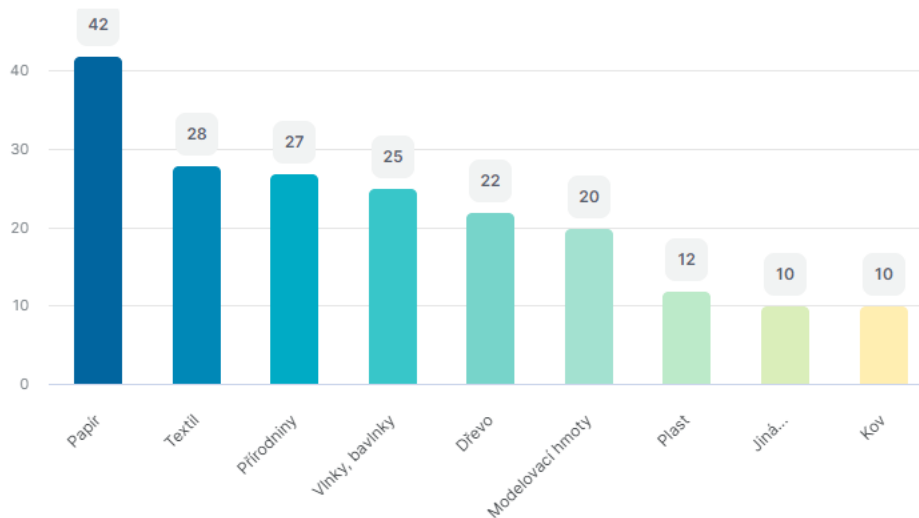
Následující tři otázky odpoví na výzkumnou otázku **Existují rozdíly v preferenci materiálu u žáků a žákyň na základní škole?**

Druhá otázka v dotazníku zněla: *S jakými materiály jsi pracoval/a nebo pracuješ v pracovních činnostech?* Nejprve se podíváme na celkový graf, který zaznamenává odpovědi dívek i chlapců, následně jen na graf dívek, poté na graf chlapců a porovnáme je.

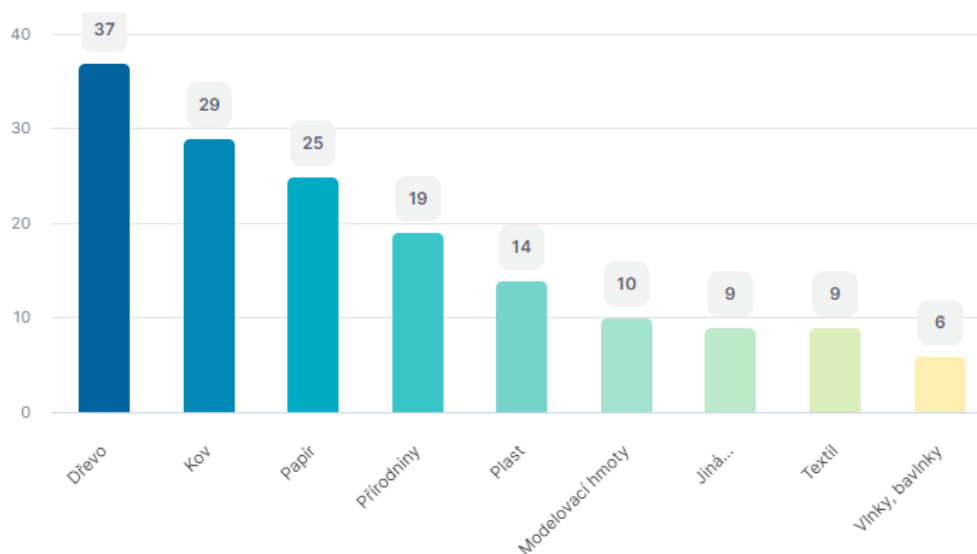

Graf 6 : S jakými materiály jsi pracoval/a nebo pracuješ v pracovních činnostech? -dívky i chlapci

Z tohoto grafu je možné vyčíst, že nejčastěji se žáci v pracovních činnostech setkali a pracovali s papírem (18,9 %, 67 respondentů), dále s dřevem (16,7 %, 59 respondentů), s různými přírodninami (13 %, 46 respondentů), kovem (11 %, 39 respondentů) a textilem (10,5 %, 37 respondentů). Mezi méně používané materiály, které získaly méně než 10 % hlasů, patřily vlnky a bavlnky (8,8 %, 31 respondentů), dále modelovací hmoty (8,5 %, 30 respondentů), plast (7,3 %, 26 respondentů), 19 respondentů (5,4 %) označilo možnost „jiný materiál“.

Graf 7 S jakými materiály jsi pracoval/a v pracovních činnostech? (dívky)

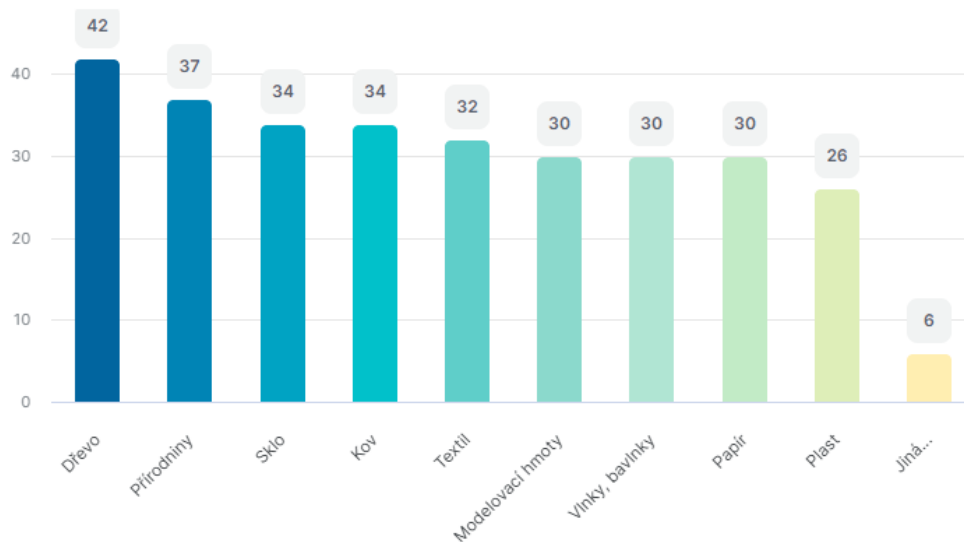

Graf 8 S jakými materiály jsi pracoval/a v pracovních činnostech? (chlapci)

Z grafu dívek vyplývá, že pracovaly nejčastěji s papírem (21,4 %), textilem (14,3 %), přírodninami (13,8 %), vlnkami a bavlnkami (12,8 %), dřevem (11,2 %), modelovacími hmotami (10,2 %) a pod 10 % to byl materiál plast (6,1 %), jiný materiál (5,1 %) a kov (5,1 %). Z grafu u chlapců vyplývá, že pracovali nejčastěji se dřevem (23,4 %), kovem (18,4 %), papírem (15,8 %), přírodninami (12 %). a pod 10 % to byl plast (8,9 %), modelovací hmoty (6,3 %), jiný materiál (5,7 %), textil (5,7 %) a vlnky bavlnky (3,8 %).

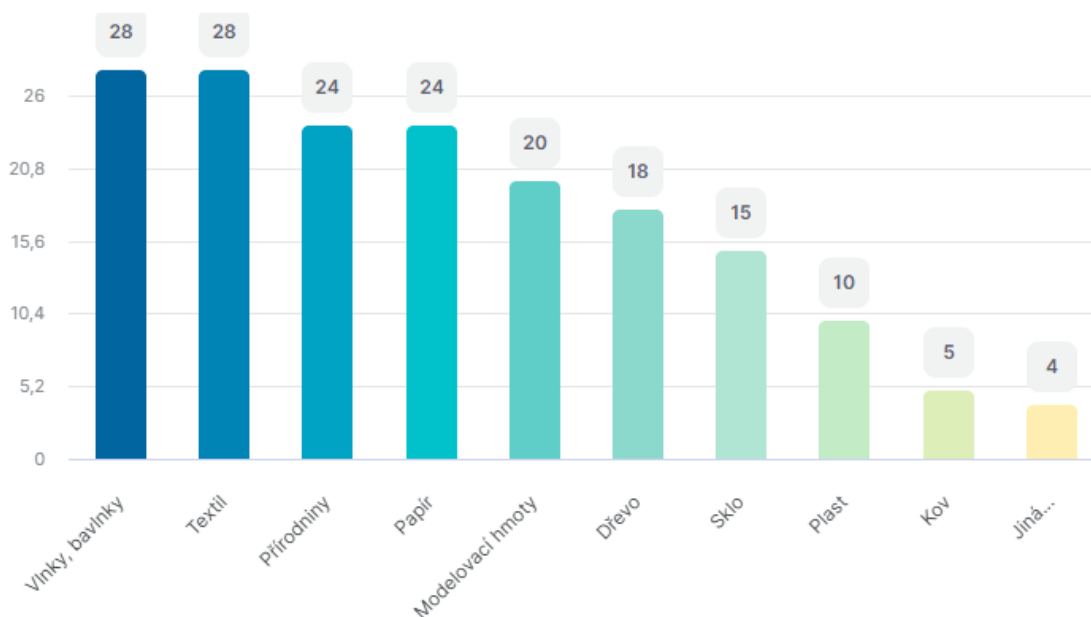
Když porovnáme tyto dva grafy, tak na první pohled vidíme, že u dívek je na prvních místech papír, textil, přírodniny a u chlapců vede dřevo, kov, papír. Nejméně dívky pracovaly s plasty a kovy a chlapci s textilem a vlnkami/ bavlnkami.

Třetí otázka v dotazníku zněla: *S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech?* Nejprve se zaměříme na celkový graf, jak odpovídali chlapci i dívky společně a následně jen na graf dívek a chlapců, které porovnáme.

Graf 9 S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech?

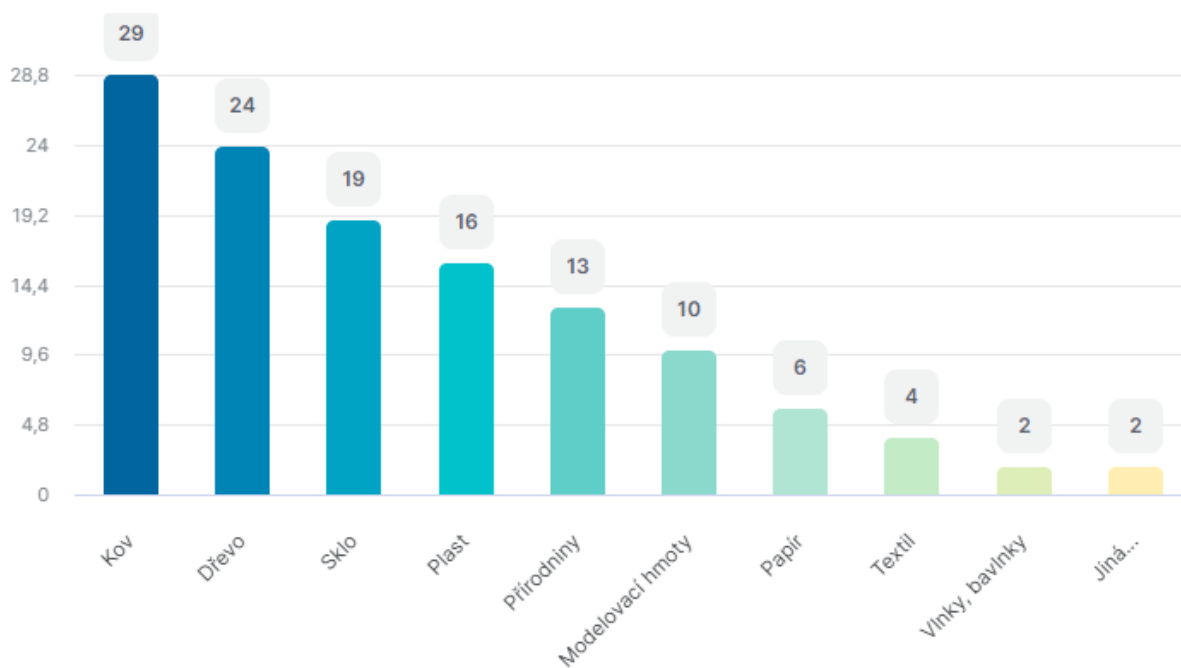
Z tohoto grafu je možné vyčíst, že nejvíce chtějí žáci v pracovních činnostech pracovat s dřevem (14 %, 42 respondentů), dále s přírodními (12,3 %, 37 respondentů), sklem (11,3 %, 34 respondentů), kovem (taktéž 11,3 %, 34 respondentů) a textilem (10,6 %, 32 respondentů). Stejný počet respondentů (10 %, 30 hlasů) označil v dotazníku modelovací hmoty, vlnky, bavlnky a papír. Méně než 10 % získal plast (8,6 %, 26 respondentů). Pouhá 2 % označila v dotazníku možnost „jiný materiál“ (6 respondentů).

Graf 10 S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech? -dívky

U dívek se ukazuje, že chtějí pracovat v pracovních činnostech nejčastěji s bavlnkami (15,9 %) a textilem (15,9 %), přírodními (13,6 %), papírem (13,6 %),

modelovací hmotou (11,4 %), dřevem (10,2 %) a méně oblíbené jsou materiály jako sklo (8,5 %), plast (5,7 %), kov (2,8 %), jiné materiály (2,3 %).

Graf 11 S jaký materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech? -chlapci

Chlapci by chtěli nejčastěji pracovat s kovem (23,2 %), dřevem (19,2 %), se sklem (15,2 %), plastem (12,8 %) a přírodními (10,4 %). Méně oblíbeným materiálem byly u chlapců modelovací hmoty (8 %), papír (4,8 %), textil (3,2 %), vlnky a bavlnky (1,6 %) a jiný materiál (1,6 %).

Tyto dva grafy se od sebe na první pohled liší. Dívky preferují spíše vlnky, bavlnky, textil, přírodníny a papír. A chlapci kov, dřevo, sklo nebo plast. Nejméně je u dívek oblíbeným materiálem plast a kov. U chlapců pak textil a vlnky/bavlnky. Výsledky naznačují, že existuje určitý rozdíl ve volbě materiálů mezi dívkami a chlapci. Tento rozdíl v preferencích může být spojen s genderovými normami, které formují očekávání a omezení ve společnosti ohledně toho, jaké zájmy a činnosti jsou považovány za vhodné pro jednotlivá pohlaví.

Čtvrtá otázka v dotazníku zněla: *Je nějaký materiál, se kterým nechceš pracovat? A proč?* Nejprve se podíváme, jak odpovídaly dívky, následně se zaměříme na odpovědi chlapců a porovnáme je. Tato otázka je znázorněná formou Word Cloudu. To je grafické zpracování textu, které vychází z frekvence odpovědí.

kov, protože se z něj lehce zašpiníte Kov, protože je s tím těžká práce
 nechci moc pracovat z nožem bojím se že bych se pořezala Modelovací hmoty jsou lepkavé
 Nic mě nenapadá. **Není Ne není** Nenapadá mě nic
S kovem protože by to bylo nebezpečný sklo vzniká hodně urazu
Železo , dost špatně se s ním pracuje **Ne**
 dřevo Nevím Nwm Šití **Nic Kov** nemám rada špinu
Kov To upřímně nevím **Ne Kov Sklo** Nevím Jídlo
s kovem- nebaví mne to **Není Plasty** nevím **Kov** drevo
Železo, moc náročný **Meď Kaviár** neboť je drahý
ze sklem bojím se že se pořežu **Žádný mě nenapadá.**
sklo-můžeme se pořezat **Sklo** snadno se dá o něj zranit a rozbit
 Kov špatně se s ním mainpuluje nenapadá mě žádný materiál se kterým bych nechtěla pracovat
 Kov protože je na něm špína **Kov železo (nemám rada chlapecké práce)**
Kov- abych si nezlomila nehty

Graf 12 Je nějaký materiál, se kterým nechceš pracovat? A proč? (dívký)

modelovací hmoty protože jsme s tím nikdy nedělal Kov, textil. Je to namáhavé na zpracování a tvarování .
 Nemám rád práci z dřevem , moc mi nevoní. Nemám problém s žádným materiálem. **kov, protože je to těžká práce**
 Přírodniny a kov. Abych si mohl sám vyrábět nástrahy na ryby **plast** protože to není vhodný materiál do dílen
s modelovací hmotou protože mě to nebaví **s modelovací hmotou je to docela nuda**
nic **Textil** protože neumím šít **Textil, protože mám levý ruce.** **Nevím**
Kov, automechanik **Sklo** moc práce. **voda, je to mokré** **sklo** **Není**
Papír **Textil, nebaví mě to** **Sklo Není** **s kyselinou** **ne**
Sklo, práce se sklem je nebezpečná **Železo** **sklo** nebaví me to
Sklo, mohu se pořezat **S ničím Všechn, nezamažu si ruce ne more** **Přírodniny**
Ne S modelovacími materiály **Vlna, bych jsem se do toho zamotal** **Kov, je to těžký**
Skolo zkusit vyrábět z něho věci **s modelovací hmotou protože se lepí na ruce**
lakem neboť nevoní **Papír, protože mě nebaví. se sklem, protože jsem tupec a nechci se pořezat xD**
Kov dělá kovový prach **Nechci pracovat s žádným materiálem** **Není nic s čím by se mi nechtělo pracovat**
nechci dělat holčičí věci (papír, bavínky.)

Graf 13 Je nějaký materiál, se kterým nechceš pracovat? A proč? (chlapi)

U čtvrté otázky jsme se zeptali žáků, zda je nějaký materiál, se kterým nechtějí pracovat. V této části uvádíme nejzajímavější jednotlivé odpovědi.

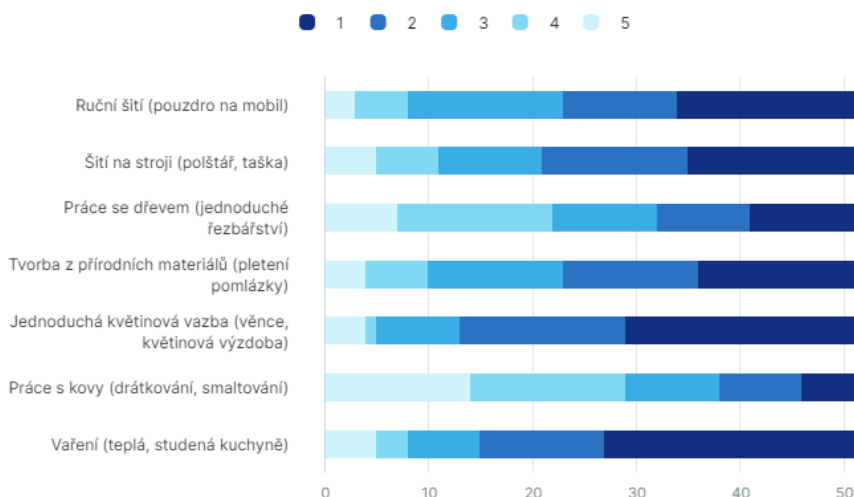
Dívky: 20 (38,4 %) dívek odpovědělo na otázku „Ne“. 12 (23 %) z nich nechtějí pracovat s kovem. Následují jednotlivé odpovědi dívek, které uvedly důvod: „*Železo, moc náročný/ Železo, dost špatně se s ním pracuje/ S kovem protože by to bylo nebezpečný/ Kov železo (nemám rada chlapecké práce)/ Kov špatně se s ním manipuluje/ kov, protože se z něj lehce zašpiníte/ Kov, protože je s tím těžká práce/ Kov protože je na něm špína/ Kov – abych si nezlomila nehty*“. 5 dívek (9,6 %) by nechtělo pracovat se dřevem – v odpovědích uvedly důvod „*Dřevo, nechci mít odřené ruce/ Dřevo vyrábět z něho postavičky*“. Neméně odpovědi získalo sklo, a to 4 (7,7 %) Následují jednotlivé odpovědi dívek, které uvedly tyto důvody „*sklo vzniká hodně úrazu/ Sklo, snadno se dá o něj zranit a rozbit/ sklo – můžeme se*

pořezat“. Materiál, který byl napsán pouze jednou: „Šití/ Plasty/ nechci moc pracovat z nožem bojím se že bych se pořezala/ Modelovací hmoty jsou lepkavé/ Jídlo“ Z grafu dívek můžeme vyčíst, že necelá polovina z nich nevedla žádný materiál, se kterým by nechtěla pracovat, a pouze necelých 20 % uvedlo, že nechce pracovat s kovem, sklem a dřevem. **Chlapci:** 12 (25 %) odpovědělo v podstatě na otázku kladně, nemají problém pracovat s jakýmkoliv materiálem. 6 (12,5 %) chlapců nechce pracovat s železem. Jako důvody uvedli chlapci ve svých odpovědích: „Kov, textil. Je to namáhavé na zpracování a tvarování / kov, protože je to těžká práce/ Kov dělá kovový prach“. Další materiály, se kterými nechtějí chlapci pracovat, zahrnují: textil, modelovací hmoty, sklo, přírodniny, plast, dřevo, lak, papír, bavlnky. Jde vidět, že u této otázky mají chlapci rozmanitější odpovědi než dívky. Největší shody dosáhli u této otázky chlapci a dívky v tom, že nejčastěji nechtějí pracovat s kovem.

4.3.2 Výzkumná otázka číslo 2

V následujících třech otázkách zjistíme odpověď na výzkumnou otázku **Existují rozdíly v preferenci činnosti u žáků a žákyň na základní škole?**

Pátá otázka v dotazníku zněla: *Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností?* Nejprve se podívám, jak odpovídaly dívky, následně odpovědi chlapců a porovnáám je.

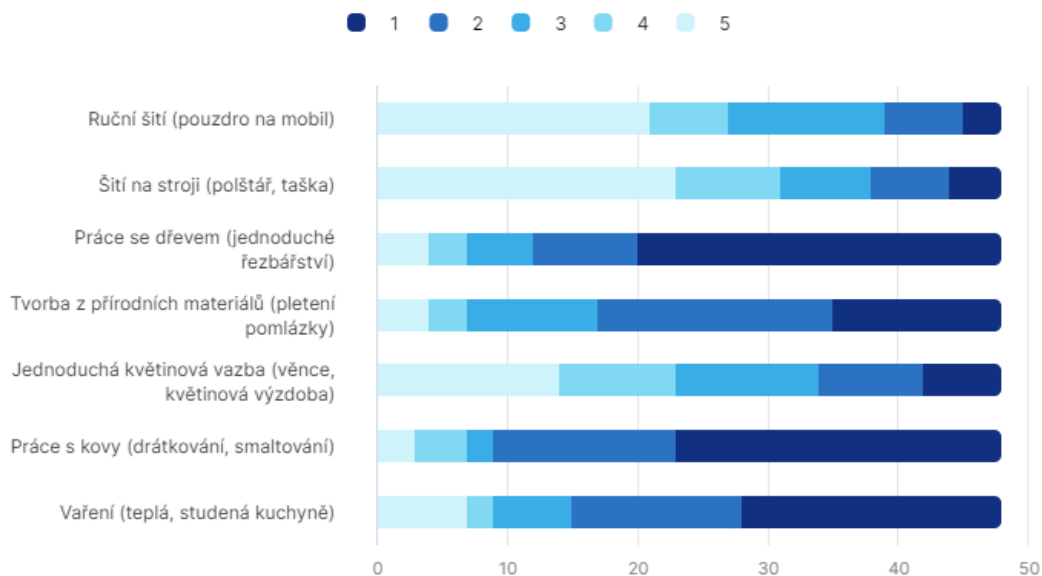
Graf 14 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (dívky)

V pátém okruhu měly dívky odpovídat na otázku, kterou činnost by rády zařadily do pracovních činností. U této otázky vybíraly jednu odpověď s tím, že 1 znamená, že by stoprocentně zařadily činnost do pracovních činností a 5 znamená, že v žádném případě by

činnost do výuky nezařadily. Ruční šití by do výuky zařadilo přes 50 % dívek, 28 % odpovědí bylo neutrálních, necelých 10 % by tuto činnosti spíše nezařadilo a necelých 6 % by v žádném případě ruční šití do výuky nezařazovalo. Šití na stroji dopadlo obdobně, necelých 60 % by zařadilo šití na stroji, necelých 20 % odpovědí bylo neutrálních, přes 20 % by spíše nebo v žádném případě nechtělo zařadit šití do výuky. Práce se dřevem byla druhá neoblíbená činnost. 38,5 % dívek by nevadilo zařadit práci se dřevem do výuky, necelých 20 % bylo neutrálních a přes 40 % dívek by tuto činnost nezařadilo. Tvorbu z přírodních materiálů by 55 % dívek chtělo spíše a stoprocentně zařadit, 25 % bylo neutrálních odpovědí a necelých 20 % by spíše nebo v žádném případě nechtělo činnost do pracovních činností zařadit. Jednoduchou květinovou vazbu by zařadilo 75 % dívek, 15 % dívek odpovědělo neutrálně a pouze necelých 10 % by spíše nebo v žádném případě činnost do výuky nezařadilo. Práce s kovy je na tom nejhůře, pouze necelých 27 % dívek by ji chtělo do pracovních činností zařadit, 17 % dívek odpovědělo neutrálně a necelých 55 % dívek spíše nebo v žádném případě nechce zařadit práci s kovy do výuky. Pro základy vaření hlasovalo v dotazníku více než 70 % dívek, 13,5 % bylo neutrálních odpovědí a necelých 15 % by vaření do výuky nezařadilo.

	1	2	3	4	5
Ruční šití (pouzdro na mobil)	18 (34,6 %)	11 (21,2 %)	15 (28,8 %)	5 (9,6 %)	3 (5,8 %)
Šití na stroji (pošťár, taška)	17 (32,7 %)	14 (26,9 %)	10 (19,2 %)	6 (11,5 %)	5 (9,6 %)
Práce se dřevem (jednoduché řezbářství)	11 (21,2 %)	9 (17,3 %)	10 (19,2 %)	15 (28,8 %)	7 (13,5 %)
Tvorba z přírodních materiálů (pletení pomlázky)	16 (30,8 %)	13 (25,0 %)	13 (25,0 %)	6 (11,5 %)	4 (7,7 %)
Jednoduchá květinová vazba (věnce, květinová výzdoba)	23 (44,2 %)	16 (30,8 %)	8 (15,4 %)	1 (1,9 %)	4 (7,7 %)
Práce s kovy (drátkování, smaltování)	6 (11,5 %)	8 (15,4 %)	9 (17,3 %)	15 (28,8 %)	14 (26,9 %)
Vaření (teplá, studená kuchyně)	25 (48,1 %)	12 (23,1 %)	7 (13,5 %)	3 (5,8 %)	5 (9,6 %)

Tabulka 3 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (dívký)

Graf 16 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (chlapci)

Jak je možné vidět na grafu č. 15, pouze 6,3 % chlapců by stoprocentně ruční šití zařadilo do pracovních činností, spíše by tuto činnost do náplně předmětu zařadilo 12,5 %, neutrálních odpovědí bylo 25 %, možnosti spíše ne a v žádném případě ne zaškrtno v dotazníku přes 56 % respondentů. Šití na stroji dopadlo velmi obdobně, jako u ručního šití. Pouze 8,3 % chlapců by šití na stroji zařadilo do pracovních činností stoprocentně, 12,5 % dopovědělo spíše ano, 14,6 % odpovědí bylo neutrálních, spíše ne a v žádném případě ne odpovědělo přes 60 % dotazovaných. Práce se dřevem dopadla V porovnání s předešlými činnostmi lépe. 58,3 % chlapců by ji zařadilo do výuky stoprocentně, 16,7 % zvolilo možnost spíše ano, 10,4 % odpovědí bylo neutrálních, necelých 15 % respondentů by nechtělo zařadit práci se dřevem do hodin vůbec. Tvorba z přírodních materiálů si v dotazníku vedla následovně: 27,1 % žáků by ji stoprocentně chtělo zařadit do hodin, 37,5 % dotazovaných odpovědělo, že by ji spíše zařadili, 20,8 % odpovědí bylo neutrálních a necelých 15 % respondentů nestojí o tvoření z přírodních materiálů vůbec. Pro stoprocentní zařazení jednoduché květinové vazby hlasovalo v dotazníku pouze 12,5 % respondentů, 16,7 % zvolilo možnost spíše ano, 22,9 % chlapců odpovědělo neutrálně, 48 % dotazovaných by spíše nebo v žádném případě jednoduché květinové vazby do pracovních činností nezařadilo. Práci s kovy by do výuky stoprocentně zařadilo 52 % žáků, 29,2 % respondentů označilo možnost spíše ano, 4,2 % odpovědí bylo neutrálních, necelých 15 % dotazovaných by spíše nebo v žádné případě tuto činnost vyučovacího plánu nezařadilo. Vaření by stoprocentně zařadilo 41,7 % chlapců, 27,1 % zvolilo možnost spíše ano, 12,5 % odpovědí bylo neutrálních, necelých 20 % respondentů by spíše nebo v žádné případě tuto činnost do hodin pracovních činností nezařadilo.

	1	2	3	4	5
Ruční šití (pouzdro na mobil)	3 (6,3 %)	6 (12,5 %)	12 (25,0 %)	6 (12,5 %)	21 (43,8 %)
Šití na stroji (polštář, taška)	4 (8,3 %)	6 (12,5 %)	7 (14,6 %)	8 (16,7 %)	23 (47,9 %)
Práce se dřevem (jednoduché řezbářství)	28 (58,3 %)	8 (16,7 %)	5 (10,4 %)	3 (6,3 %)	4 (8,3 %)
Tvorba z přírodních materiálů (pletení pomlázky)	13 (27,1 %)	18 (37,5 %)	10 (20,8 %)	3 (6,3 %)	4 (8,3 %)
Jednoduchá květinová vazba (věnce, květinová výzdoba)	6 (12,5 %)	8 (16,7 %)	11 (22,9 %)	9 (18,8 %)	14 (29,2 %)
Práce s kovy (drátkování, smaltování)	25 (52,1 %)	14 (29,2 %)	2 (4,2 %)	4 (8,3 %)	3 (6,3 %)
Vaření (teplá, studená kuchyně)	20 (41,7 %)	13 (27,1 %)	6 (12,5 %)	2 (4,2 %)	7 (14,6 %)

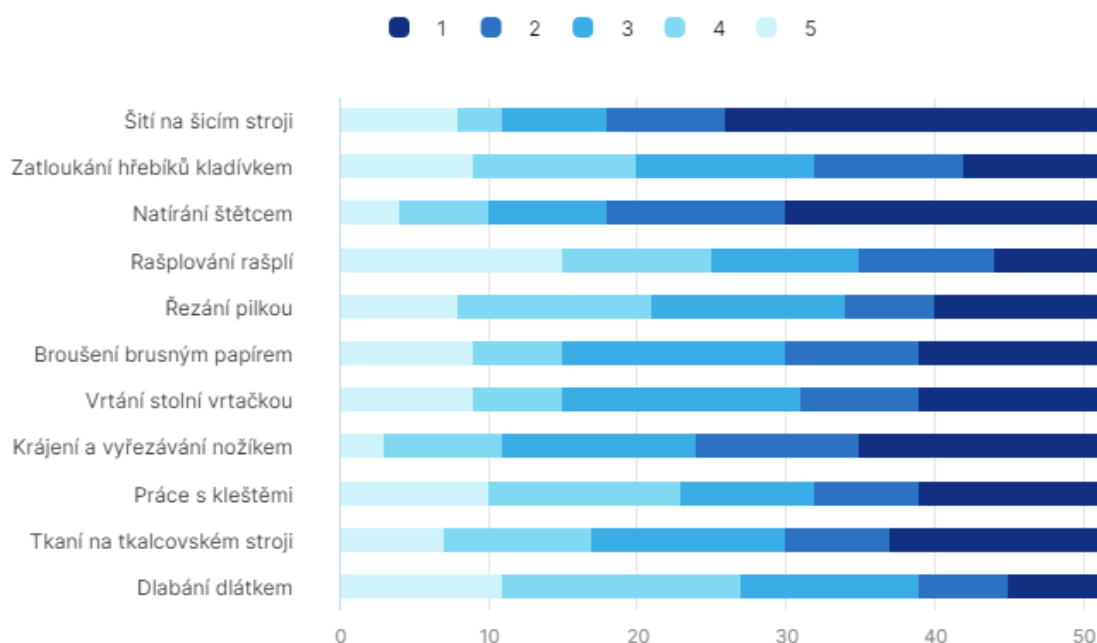
Tabulka 4: Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (chlapci)

Dívky nejvíce zajímají tyto činnosti: jednoduchá květinová vazba (věnce, květinová výzdoba) 44,2 % a vaření (teplá, studená kuchyně) 48,1 %. Dále by zařadily ruční šití (pouzdro na mobil) 34,6 % a tvorbu z přírodních materiálů (pletení pomlázky) 30,8 %. Naopak by do výuky nezařadily: práci s kovy (drátkování, smaltování) 11,5 % a práci se dřevem (jednoduché řezbářství) 13,5 %. U chlapců je nejoblíbenější: práce se dřevem (jednoduché řezbářství) 58,3 % a práce s kovy (drátkování, smaltování) 52,1 %. Dále by zařadili šití na stroji (47,9 %) a tvorbu z přírodních materiálů (27,1 %). Nejméně procent měly následující činnosti: jednoduchá květinová vazba (věnce, květinová výzdoba) 12,5 %, šití na stroji (polštář, taška) 8,3 %, ruční šití (pouzdro na mobil) 6,3 %. Z porovnání dat dívek a chlapců vyplývá, že mezi pohlavími jsou značné rozdíly v zájmu o určité činnosti. Dívky se více věnují ručnímu šití a tvorbě z přírodních materiálů, zatímco chlapci se více zajímají o práci se dřevem a kovy. Vaření je oblíbenou činností u obou pohlaví.

Na grafech č. 14 a č. 15 si lze všimnout, že činnost ruční šití preferují dívky více než chlapci. Jak dívky, tak chlapci se poměrně shodli u neutrálního zájmu (dívky 28,8 %, chlapci 25 %). Dívky by nejčastěji zařadily do výukového plánu předmětu pracovní činnosti vaření,

květinovou vazbu a šití. Chlapci zase práci se dřevem a kovem. Překvapivě u obou skupin dopadlo vaření. Stoprocentně a spíše ano odpovědělo 71,2 % dívek a 68,8 % chlapců. Zájmy a preference v rámci pracovních činností mohou být různorodé a nemusí striktně odpovídat genderovým normám. Je důležité podporovat vzdělávací prostředí, které umožňuje jednotlivcům svobodu volby a rozvoj jejich zájmů bez ohledu na jejich pohlaví. Tím se podporuje rovnost a inkluzivita ve vzdělávání.

Šestá otázka v dotazníku zněla: *Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet?* Nejprve se zaměříme na odpovědi dívek a následně na odpovědi chlapců, poté je opět porovnáme.

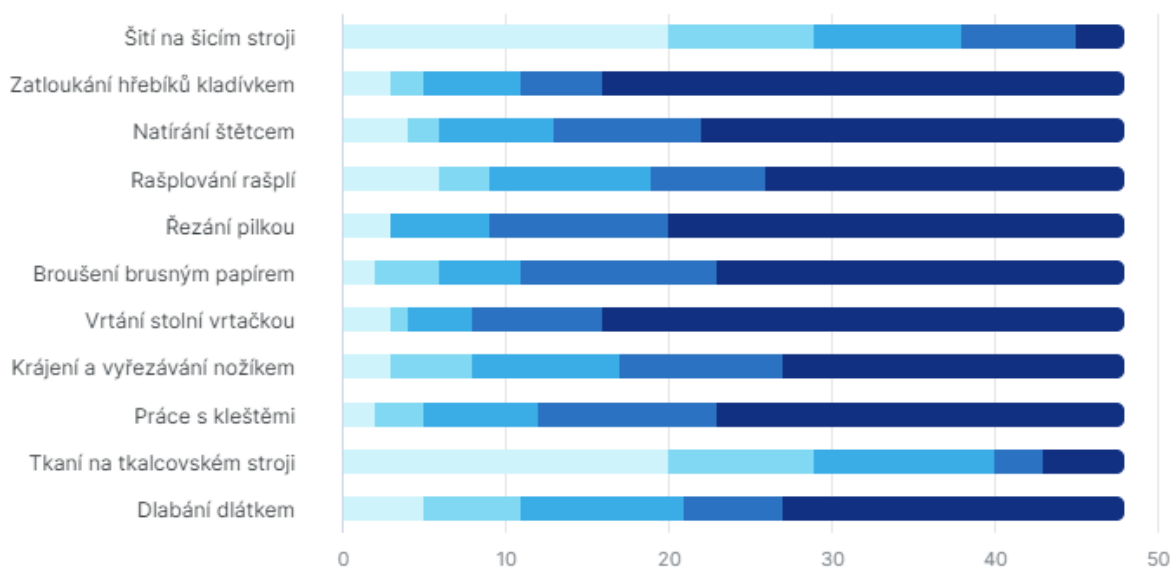
Graf 17 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet? (dívký)

Z grafu č. 16 lze vyčíst, že šití na šicím stroji si chce stoprocentně a spíše ano vyzkoušet 65 % dívek, 13,5 % zákyň se k této aktivitě staví neutrálně, přes 20 % dívek zaškrtnulo v dotazníku možnosti spíše ne a v žádném případě. Zatloukání hřebíků: necelých 40 % dívek, by si stoprocentně a spíše ano chtělo tuto činnost zkusit, přes 20 % odpovědí bylo neutrálních, přes 30 % dívek označilo možnosti spíše ne a v žádném případě. Natírání štětcem by si stoprocentně a spíše ano chtělo zkusit přes 60 % dívek, přes 15 % odpovědí bylo neutrálních, necelých 20 % bylo pro spíše ne a v žádném případě. Rašplování by do výuky zařadilo stoprocentně pouze 23 % dívek, 17,3 % respondentek se přiklonilo k odpovědi spíše ano, 19,2 % odpovědí bylo neutrálních, spíše ne a v žádném případě ne odpovědělo necelých 50 %. Řezání pilkou: přes 30 % dívek, by si stoprocentně a spíše ano chtělo zkusit tuto

činnost, přes 25 % odpovědí bylo neutrálních, přes 40 % žáků zaškrtno možnost spíše ne a v žádném případě. Broušení brusným papírem je na tom podobně jako řezání pilkou: přes 40 % dívek, zvolilo, že by si stoprocentně a spíše ano chtěly zkusit tuto činnost, přes 28 % odpovědí bylo neutrálních, necelých 30 % dívek hlasovalo pro spíše ne a v žádném případě.

	1	2	3	4	5
Šití na šicím stroji	26 (50,0 %)	8 (15,4 %)	7 (13,5 %)	3 (5,8 %)	8 (15,4 %)
Zatloukání hřebíků kladívkem	10 (19,2 %)	10 (19,2 %)	12 (23,1 %)	11 (21,2 %)	9 (17,3 %)
Natírání štětcem	22 (42,3 %)	12 (23,1 %)	8 (15,4 %)	6 (11,5 %)	4 (7,7 %)
Rašplování rašplí	8 (15,4 %)	9 (17,3 %)	10 (19,2 %)	10 (19,2 %)	15 (28,8 %)
Řezání pilkou	12 (23,1 %)	6 (11,5 %)	13 (25,0 %)	13 (25,0 %)	8 (15,4 %)
Broušení brusným papírem	13 (25,0 %)	9 (17,3 %)	15 (28,8 %)	6 (11,5 %)	9 (17,3 %)
Vrtání stolní vrtačkou	13 (25,0 %)	8 (15,4 %)	16 (30,8 %)	6 (11,5 %)	9 (17,3 %)
Krájení a vyřezávání nožičkem	17 (32,7 %)	11 (21,2 %)	13 (25,0 %)	8 (15,4 %)	3 (5,8 %)
Práce s kleštěmi	13 (25,0 %)	7 (13,5 %)	9 (17,3 %)	13 (25,0 %)	10 (19,2 %)
Tkaní na tkalcovském stroji	15 (28,8 %)	7 (13,5 %)	13 (25,0 %)	10 (19,2 %)	7 (13,5 %)
Dlabání dlátkem	7 (13,5 %)	6 (11,5 %)	12 (23,1 %)	16 (30,8 %)	11 (21,2 %)

Tabulka 5 Jaké činnosti bys chtěla/a vyzkoušet? (dívky)

Graf 18 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet? (chlapci)

Z grafu č. 17 je možné vyčíst následující údaje: Šití na šicím stroji: činnost by si chtělo vyzkoušet 63 % chlapců a 41,7 % z nich by ji chtělo vyzkoušet stoprocentně. Zároveň 18,8 % chlapců by tuto činnost vůbec nechtělo vyzkoušet. Zatloukání hřebíků kladívkem: Nejvíce chlapců, tedy 66,7 %, by si chtělo vyzkoušet zatloukání hřebíků kladívkem stoprocentně a 12,5 % z nich bylo neutrálních odpovědí. Zároveň 6,3 % respondentů by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Natírání štětcem: Tuto činnost by si chtělo vyzkoušet 54,2 % chlapců stoprocentně a 18,8 % z nich by ji chtělo vyzkoušet. Zároveň 8,3 % respondentů by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Rašplování rašplí: 45,8 % chlapců by si chtělo vyzkoušet rašplování rašplí stoprocentně a 20,8 % z nich bylo neutrálních odpovědí. 6,3 % chlapců by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Řezání pilkou: Tuto činnost by si chtělo vyzkoušet 58,3 % chlapců stoprocentně a 6,3 % z nich by ji chtělo vyzkoušet. U této činnosti nebyla zaznamenána žádná odpověď chlapce, který by tuto činnost nechtěl vyzkoušet. Broušení brusným papírem: Tuto činnost by si chtělo vyzkoušet 52,1 % chlapců stoprocentně a 4,2 % z nich by ji chtělo vyzkoušet. Zároveň 10,4 % chlapců by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Vrtání stolní vrtačkou: Nejvíce respondentů, tedy 66,7 %, by si chtělo vyzkoušet vrtání stolní vrtačkou stoprocentně a 8,3 % z nich bylo neutrálních odpovědí. 8,3 % chlapců by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Krájení a vyřezávání nožikem: Tuto činnost by si chtělo vyzkoušet 43,8 % chlapců stoprocentně a 20,8 % z nich by ji chtělo vyzkoušet. Pouze 6,3 % chlapců by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Práce s kleštěmi: Tuto činnost by si chtělo vyzkoušet 52,1 % chlapců stoprocentně a 22,9 % z nich by ji chtělo vyzkoušet. 4,2 % chlapců

by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Tkaní na tkalcovském stroji: Tuto činnost by si chtělo vyzkoušet 10,4 % chlapců stoprocentně a 6,3 % z nich by ji chtělo vyzkoušet. Přitom 41,7 % chlapců by tuto činnost nechtělo vyzkoušet. Dlabání dlátkem: Tuto činnost by si chtělo vyzkoušet 43,8 % chlapců stoprocentně a 12,5 % z nich by ji chtělo vyzkoušet. Současně 10,4 % chlapců by tuto činnost nechtělo vyzkoušet.

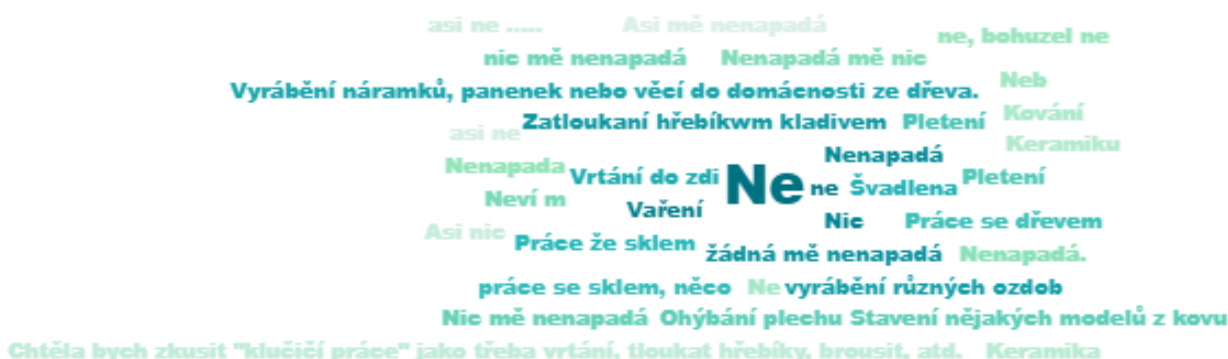
	1	2	3	4	5
Šití na šicím stroji	3 (6,3 %)	7 (14,6 %)	9 (18,8 %)	9 (18,8 %)	20 (41,7 %)
Zatloukání hřebíků kladivkem	32 (66,7 %)	5 (10,4 %)	6 (12,5 %)	2 (4,2 %)	3 (6,3 %)
Natírání štětcem	26 (54,2 %)	9 (18,8 %)	7 (14,6 %)	2 (4,2 %)	4 (8,3 %)
Rašplování rašplí	22 (45,8 %)	7 (14,6 %)	10 (20,8 %)	3 (6,3 %)	6 (12,5 %)
Řezání pilkou	28 (58,3 %)	11 (22,9 %)	6 (12,5 %)	0	3 (6,3 %)
Broušení brusným papírem	25 (52,1 %)	12 (25,0 %)	5 (10,4 %)	4 (8,3 %)	2 (4,2 %)
Vrtání stolní vrtačkou	32 (66,7 %)	8 (16,7 %)	4 (8,3 %)	1 (2,1 %)	3 (6,3 %)
Krájení a vyřezávání nožikem	21 (43,8 %)	10 (20,8 %)	9 (18,8 %)	5 (10,4 %)	3 (6,3 %)
Práce s kleštěmi	25 (52,1 %)	11 (22,9 %)	7 (14,6 %)	3 (6,3 %)	2 (4,2 %)
Tkaní na tkalcovském stroji	5 (10,4 %)	3 (6,3 %)	11 (22,9 %)	9 (18,8 %)	20 (41,7 %)
Dlabání dlátkem	21 (43,8 %)	6 (12,5 %)	10 (20,8 %)	6 (12,5 %)	5 (10,4 %)

Tabulka 6 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet? (chlapci)

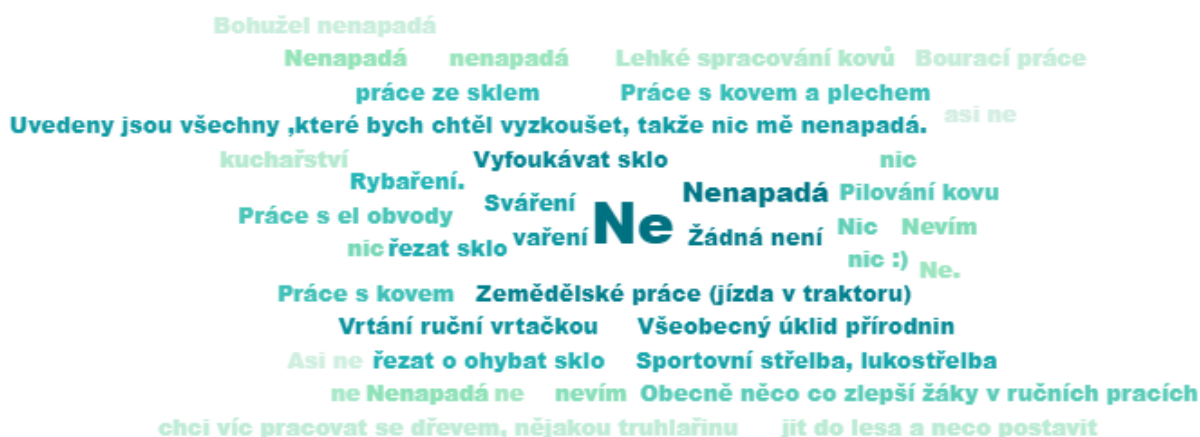
Dívky i chlapci u této otázky hodnotili každou činnost pomocí pětiúrovňové škály, kde 1 znamená, že by si stoprocentně chtěli činnost vyzkoušet a 5 znamená, že v žádném případě

by si činnost nechtěli vyzkoušet. Z výsledků je očividné, že mezi dívkami a chlapci jsou značné rozdíly v preferencích. Například zatímco 50 % dívek si přeje šítí na šicím stroji, pouze 6,3 % chlapců by si tuto činnost přálo. Naopak, zatímco 66,7 % chlapců by si přálo zatloukat hřebíky kladívkem, pouze 19,2 % dívek by si tuto činnost přálo. Obecně lze říct, že chlapci vykazují větší zájem o činnosti, které jsou spojené s fyzickou prací a rizikem, zatímco dívky jsou více nakloněny k tradičním ženským činnostem, jako je šití nebo tkaní.

Sedmá otázka v dotazníku zněla: *Napadá tě činnost, která není uvedená v otázce č. 6, a chtěl/a bys ji vyzkoušet v pracovních činnostech?* Nejprve se podíváme, jak odpovídaly dívky, následně prozkoumáme odpovědi chlapců a poté je porovnáme. Tato otázka je znázorněná formou Word Cloudu. To je grafické zpracování textu, které vychází z frekvence odpovědí.

Graf 19 *Napadá tě činnost, která není uvedená v otázce č. 6, a chtěl/a bys ji vyzkoušet v pracovních činnostech?*
(dívky)

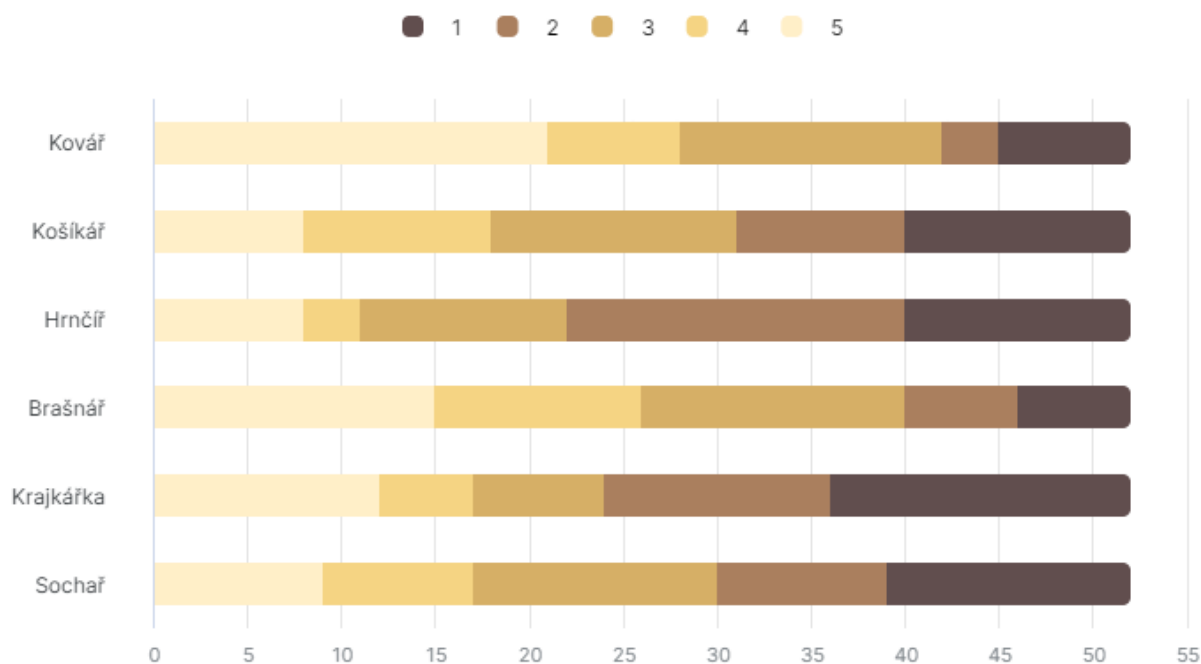
Graf 20 *Napadá tě činnost, která není uvedená v otázce č. 6, a chtěl/a bys ji vyzkoušet v pracovních činnostech?*
(chlapci)

U sedmé otázky jsme se ptali žáků, jestli je napadá činnost, kterou by si chtěli vyzkoušet v pracovních činnostech a není uvedena v předchozí otázce. U dívek se nejčastěji objevovala odpověď „Asi mě nenapadá“ a „Asi ne“. Tyto odpovědi naznačují, že dívky buď neměly konkrétní představu o činnostech, které by je zajímaly, nebo svou představu nechtěly vyjádřit. Je možné, že dívky nepřišly na žádnou konkrétní aktivitu, která by je zaujala nebo o které by měly zájem. Chlapci vyjádřili v oblasti praktických činností mnohem rozmanitější zájmy a preference. Jejich odpovědi zahrnovaly různé aktivity a materiály, jako je práce se dřevem, kuchařství, práce s kovy, sklem, modelovacími hmotami nebo dokonce rybaření. Tato variabilita naznačuje, že chlapci mají širší spektrum zájmů. Nejzajímavější odpovědi dívek: „Chtěla bych zkusit "klučičí práce" jako třeba vrtání, tloukat hřebíky, brousit, atd.“, „Ohýbání plechu Stavění nějakých modelů z kovu“, „Vyrábění náramků, panenek nebo věcí do domácnosti ze dřeva.“, „vyrábění různých ozdob“. Chlapci se ve svých odpovědích více rozepsali o konkrétních činnostech, které je zajímají. Nejzajímavější odpovědi: „chci víc pracovat se dřevem, nějakou truhlářinu“, „Bourací práce“. „Práce s kovem a plechem“, „Sportovní střelba, lukostřelba“, „Zemědělské práce (jízda v traktoru)“. Mezi dalšími odpověďmi chlapců se objevila například i práce se sklem nebo vaření. Není zřejmé, že by chlapci projevíli širší rozsah zájmů a ochotu vyzkoušet různé praktické činnosti. Zatímco někteří vyjádřili své konkrétní preference, jiní uváděli, že je žádná činnost nenapadá. Tyto odpovědi ukazují na individuální rozdíly mezi chlapci a jejich různorodé zájmy v oblasti praktických činností. V souhrnu lze konstatovat, že dívky i chlapci projevíli v odpovědích na otázku menší rozmanitost zájmů a často odpovídali "nenapadá" nebo "asi ne". Tato rozmanitost může odrážet jejich otevřenost a zvědavost vůči novým zkušenostem.

4.3.3 Výzkumná otázka číslo 3

Následující dvě otázky odpoví na výzkumnou otázku **Existují rozdíly v preferenci řemesel u žáků a žákyň na základní škole?**

Osmá otázka v dotazníku zněla: *Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet?* Nejdříve uvádíme odpovědi dívek, následně chlapců a poté oba grafy porovnáváme.

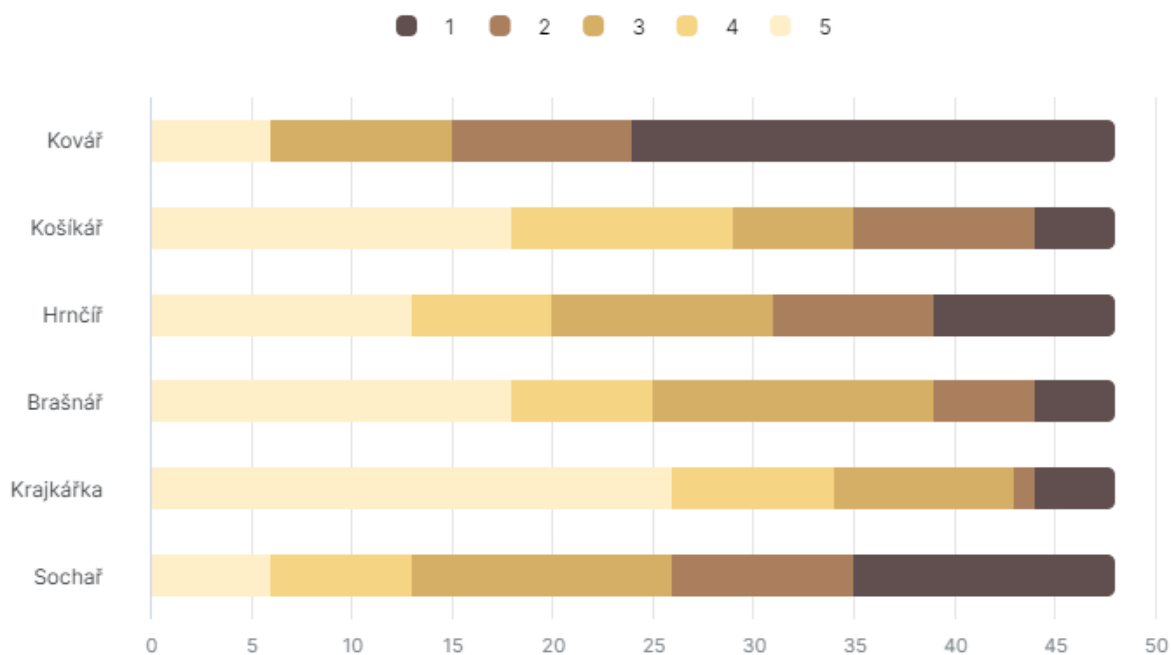
Graf 21 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (dívký)

Dívky na otázku, která řemesla by chtěly v pracovních činnostech vyzkoušet, odpověděly následovně: Kovář: 13,5 % dívek by si přálo mít kovářské řemeslo stoprocentně v pracovních činnostech, 26,9 % dívek bylo neutrálních odpovědí, 40,4 % dívek by v žádném případě nechtělo kovářské řemeslo v pracovních činnostech. Košíkář: 23,1 % dívek by si přálo mít košíkářské řemeslo v pracovních činnostech, 25,0 % dívek si nejsou jisté, zda by si přály mít košíkářské řemeslo v pracovních činnostech, 19,2 % dívek by nechtěly a 15,4 % dívek by v žádném případě nechtěly mít košíkářské řemeslo v pracovních činnostech. Hrnčář: 23,1 % dívek by si přálo zařadit hrnčářské řemeslo do pracovních činností, 21,2 % dívek si není jisté, 15,4 % dívek by nechtělo v žádném případě mít hrnčářské řemeslo v pracovních činnostech. Brašnář: 11,5 % dívek by si stoprocentně přálo zařadit do pracovních činností, 26,9 % bylo neutrálních odpovědí a 15,4 % by toto řemeslo nezařadilo v žádném případě.

Krajkářka: 30,8 % dívek by si stoprocentně přálo zařadit toto řemeslo, 13,5 % neutrálních odpovědí a 23,1 % dívek by nechtěly v žádném případě zařadit řemeslo do pracovních činností. Sochař: 25,0 % dívek by si stoprocentně chtělo, 25,0 % bylo neutrálních odpovědí a 17,3 % dívek by v žádném případě nezařadilo řemeslo do pracovních činností. Největší zájem mezi dívkami vzbuzují řemesla, jako: krajkářka, sochař, která by si do svých pracovních činností přálo více než 55 % dívek. Naopak nejméně žádaná řemesla jsou kovář a brašnář. Hrnčíř a košíkář zaujali průměrné postavení, přičemž asi třetina dívek by si přála tato řemesla zařadit do svého pracovních činností.

	1	2	3	4	5
Kovář	7 (13,5 %)	3 (5,8 %)	14 (26,9 %)	7 (13,5 %)	21 (40,4 %)
Košíkář	12 (23,1 %)	9 (17,3 %)	13 (25,0 %)	10 (19,2 %)	8 (15,4 %)
Hrnčíř	12 (23,1 %)	18 (34,6 %)	11 (21,2 %)	3 (5,8 %)	8 (15,4 %)
Brašnář	6 (11,5 %)	6 (11,5 %)	14 (26,9 %)	11 (21,2 %)	15 (28,8 %)
Krajkářka	16 (30,8 %)	12 (23,1 %)	7 (13,5 %)	5 (9,6 %)	12 (23,1 %)
Sochař	13 (25,0 %)	9 (17,3 %)	13 (25,0 %)	8 (15,4 %)	9 (17,3 %)

Tabulka 7 Která řemesla bys chtěla/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (dívk)

Graf 22 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (chlapci)

Chlapci na otázku, která řemesla by chtěli v pracovních činnostech odpověděly následovně: Kovář: 50 % by si přálo stoprocentně zařadit toto řemeslo do pracovních činností, 12,5 % bylo neutrálních odpovědí a 12,5 % chlapců by v žádném případě nezařadilo toto řemeslo do pracovních činností. Košíkář: Pouze 8,3 % by si stoprocentně chtělo vyzkoušet, 12,5 % chlapců nemělo jasno, neutrální odpověď a 22,9 % chlapců by v žádném případě toto řemeslo do pracovních činností nezařadilo. Hrnčír: 18,8 % by si stoprocentně chtělo vyzkoušet, 22,9 % bylo neutrálních odpovědí a 27,1 % chlapců by to v žádném případě nezařadilo toto řemeslo do pracovních činností. Brašnář: Jen 8,3 % by si stoprocentně chtělo vyzkoušet zatímco 10,4 % bylo neutrální odpovědí a 29,2 % chlapců by v žádném případě nezařadilo toto řemeslo do pracovních činností. Krajkářka: 8,3 % by stoprocentně chtělo vyzkoušet, 2,1 % bylo neutrálních odpovědí a 18,8 % chlapců by v žádném případě nechtělo vyzkoušet řemeslo v pracovních činnostech. Sochař: 27,1 % by si chtělo vyzkoušet řemeslo, 27,1 % bylo neutrálních odpovědí a 12,5 % chlapců by v žádném případě nezařadilo toto řemeslo do pracovních činností.

	1	2	3	4	5
Kovář	24 (50,0 %)	9 (18,8 %)	9 (18,8 %)	0	6 (12,5 %)
Košíkář	4 (8,3 %)	9 (18,8 %)	6 (12,5 %)	11 (22,9 %)	18 (37,5 %)
Hrnčír	9 (18,8 %)	8 (16,7 %)	11 (22,9 %)	7 (14,6 %)	13 (27,1 %)
Brašnář	4 (8,3 %)	5 (10,4 %)	14 (29,2 %)	7 (14,6 %)	18 (37,5 %)
Krajkářka	4 (8,3 %)	1 (2,1 %)	9 (18,8 %)	8 (16,7 %)	26 (54,2 %)
Sochař	13 (27,1 %)	9 (18,8 %)	13 (27,1 %)	7 (14,6 %)	6 (12,5 %)

Tabulka 8 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (chlapci)

Odpovědi od chlapců a dívek se značně lišil. U dívek patří mezi nejoblíbenější řemesla krajkářka, košíkář a hrnčír a ty by chtěly zařadit do pracovních činností. Naopak nejméně oblíbená řemesla právě kovář a sochař, ty by si dívky nechtěly vyzkoušet. U chlapců jsou nejoblíbenější řemesla kovář a sochař, tato řemesla by si chlapci chtěli vyzkoušet v hodinách pracovních činností. Košíkář a hrnčír jsou taktéž mezi oblíbenými, ale mezi chlapci získali menší podíly. Nejméně oblíbené řemeslo mezi chlapci je krajkářka, pouze 2-8 % chlapců si toto řemeslo chtělo vyzkoušet. Z dat dívek vyplývá, že mezi populární řemesla patří ta, která se týkají tvorby a výroby. U chlapců jsou více vyhledávaná řemesla, jako kovář, hrnčír, sochař.

Devátá otázka v dotazníku zněla: *Napadá tě řemeslo, které není uvedeno v otázce č. 8, a chtěl/a bys ho vyzkoušet v pracovních činnostech?* Nejprve se podíváme, jak odpovídaly na tuto otázku dívky, následně se zaměříme na odpovědi chlapců a poté odpovědi obou skupin porovnáme.

Pletení, ale to bych dělat nechtěla, protože je to těžký a nudný **Elektrikářka**
 řezbářství **Rukavičkář** potravinarske
 Sanitař Veterinářka **Vaření Nic Kuchař**
 nic mě nenapadá **Žádné** **Ne** **Nenapadá** **ne není.....**
 Truhlář **ne** **Nenapadá.** **Zahradnice** **Truhlář** **Nevím asi nic**
 Sklenář **nic** **Zámečnick** **Zemědělství** **Nev** **asi ne**
 Sportovní střelba, lukostřelba **ted asi ne** **Ne**
 Nic mě nenapadá **Ošetřovatelku** **Pletení z bavlny**
Květinářství

Graf 23 Napadá tě řemeslo, které není uvedeno v otázce č. 8, a chtěl/a bys ho vyzkoušet v pracovních činnostech? (dívký)

Nenapadá mě nic **Lukostřelba** **Instalatér**
Psycholog **tesař** **Pyrotechnika** **ne** **nevím** **Malíř**
instalatér **Ne.** **tesařství** **tesařství** **Tesař** **Nic** **nene**
Kovář **Nevím** **truhlář** **Žádné** **neni** **Nenapadá.**
Nevim **Truhlář** **Ne** **zadne** **nic** **Nic** **nenapada**
malířství **Automechanik** **Nenapadá** **fotball**
Origami **řezbář**
Nenapada **nenapadá** **Opravař** **zemědělských strojů.**
Automechanik, elektrikář **Elektrikář**

Graf 24 Napadá tě řemeslo, které není uvedeno v otázce č. 8, a chtěl/a bys ho vyzkoušet v pracovních činnostech? (chlapci)

Na devátou otázku, zda dívky či chlapce napadlo řemeslo, které není uvedeno v otázce č. 8, a chtěl/a by ho vyzkoušet v pracovních činnostech odpověděli.

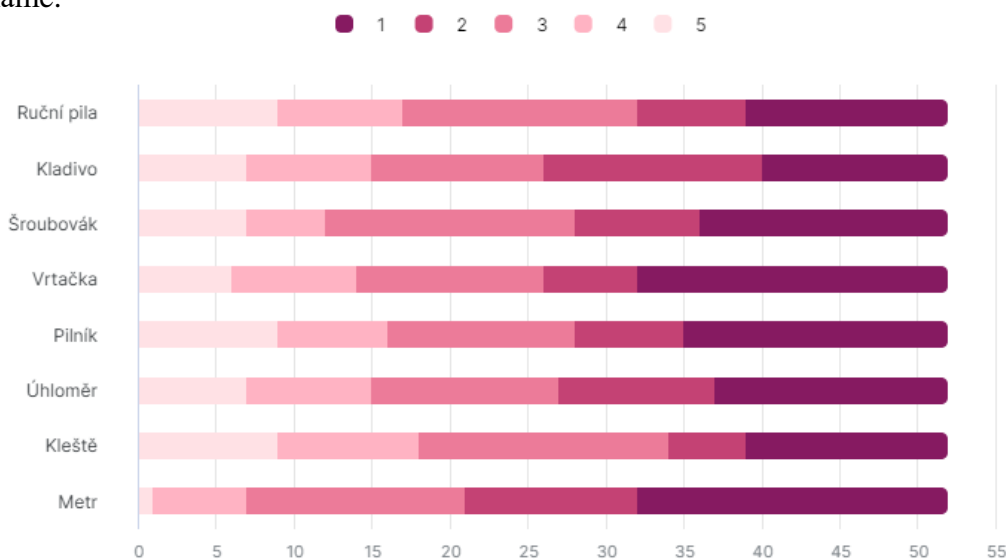
Dívky: Několik dívek vyjádřilo, že je žádné specifické řemeslo nenapadá nebo žádné konkrétní řemeslo nechtějí vyzkoušet. Je možné, že nemají jasnou představu o existujících řemeslech, a tedy netuší, která by je mohla zajímat a bavit. Je také možné, že se jim práce s různými materiály a technikami nezdá přitažlivá. V dotazníku se však vyskytla i skupina dívek, která vyjádřila zájem o konkrétní řemesla. Mezi těmito řemesly se objevila např. elektrikářka, kuchař, květinářství, ošetřovatelka, pletení z bavlny, řezbářství, truhlářství, zahradnice, zámečnick, veterinářka a další.

Chlapci: Někteří chlapci odpověděli negativně, že je žádné řemeslo nenapadá. Je možné, že nemají konkrétní představu o řemeslech, nebo nechtěli na otázku odpovídat. Naopak – někteří chlapci vyjádřili zájem o specifická řemesla. Mezi těmito řemesly se objevila automechanika, elektrikář, malíř, instalatér, kovář, lukostřelba, tesařství, truhlářství, opravář zemědělských strojů, pyrotechnika a další. Z výsledků je patrné, že dívky a chlapci mají rozdílné představy o nových řemeslech a také mají odlišné zájmy. Někteří mají jasné preference a uvádějí konkrétní řemesla, zatímco jiní nemají konkrétní představu nebo se nechali ovlivnit existujícími možnostmi v otázce č. 8. Je také možné, že byl jejich výběr řemesel ovlivněn společenskými normami a stereotypy spojenými s pohlavím. Nicméně je důležité, aby každý měl možnost objevit své zájmy a vyzkoušet různá řemesla, ať už jsou spojena s tradičními genderovými rolemi nebo ne. Otevřenost a podpora v prozkoumávání různých řemesel a různých činností mohou pomoci dětem rozvíjet jejich zájmy, schopnosti a kreativitu bez ohledu na pohlaví.

4.3.4 Výzkumná otázka číslo 4

Následující dvě otázky odpoví na výzkumnou otázku **Existují rozdíly v preferenci náradí a pomůcek u žáků a žákyň na základní škole?**

Desátá otázka v dotazníku zněla: *S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat?* Nejprve se podíváme, jak odpovídaly dívky, následně uvedeme odpovědi chlapců a obě skupiny porovnáme.

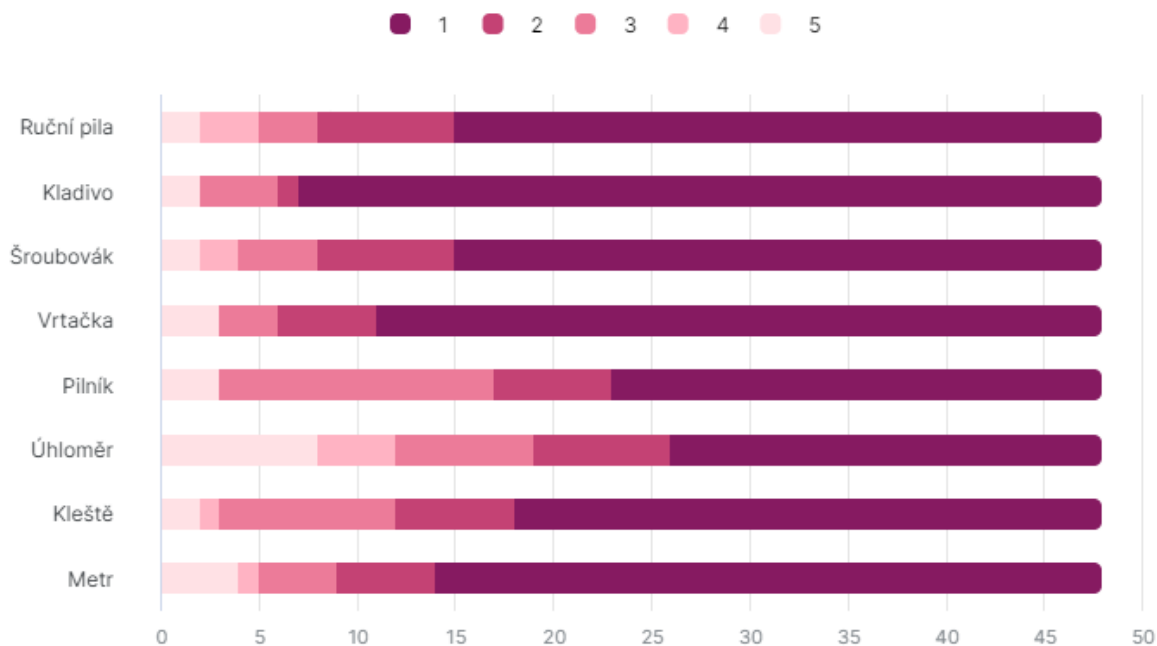

Graf 25 S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat? (dívky)

Nářadí, se kterým by dívky chtěly v pracovních činnostech pracovat. Ruční pila: 25,0 % dívek si stoprocentně chtějí vyzkoušet práci s ruční pilou, 28,8 % je na tom neutrálně, 17,3 % by žádném případě nechtělo vyzkoušet práci s ruční pilou. Kladivo: 23,1 % by si ho stoprocentně přálo vyzkoušet, 21,2 % jsou neutrální odpovědi, 13,5 % by v žádném případě nechtělo zkusit pracovat s kladivem. Šroubovák: 30,8 % si práci chtějí stoprocentně vyzkoušet, 30,8 % dívek odpovědělo neutrálně a 13,5 % by v žádném případě si nechtělo vyzkoušet práci s šroubovákem. Vrtačka: 38,5 % si práci stoprocentně chtějí vyzkoušet, 23,1 % jsou neutrální odpovědi, 11,5 % by to vůbec nechtělo. Pilník: 32,7 % dívek si chce stoprocentně vyzkoušet práci s pilníkem, 23,1 % dívek odpovědělo neutrálně, 17,3 % by v žádném případě pilník vůbec používat nechtělo. Úhломěr: 28,8 % žákyň si chce stoprocentně vyzkoušet práci s úhломěrem, 23,1 % dívek odpovědělo neutrálně a 13,5 % by s úhломěrem vůbec pracovat nechtělo. Kleště: 25,0 % dívek by chtělo stoprocentně práci vyzkoušet, 30,8 % odpovědí bylo neutrálních a 17,3 % děvčat by si práci s kleštěmi nechtělo vyzkoušet v žádném případě. Metr: 38,5 % dívek by si chtělo stoprocentně vyzkoušet práci s metrem, 26,9 % bylo neutrálních odpovědí a pouze 1,9 % dívek si v žádném případě nechtělo zkusit práci s metrem.

	1	2	3	4	5
Ruční pila	13 (25,0 %)	7 (13,5 %)	15 (28,8 %)	8 (15,4 %)	9 (17,3 %)
Kladivo	12 (23,1 %)	14 (26,9 %)	11 (21,2 %)	8 (15,4 %)	7 (13,5 %)
Šroubovák	16 (30,8 %)	8 (15,4 %)	16 (30,8 %)	5 (9,6 %)	7 (13,5 %)
Vrtačka	20 (38,5 %)	6 (11,5 %)	12 (23,1 %)	8 (15,4 %)	6 (11,5 %)
Pilník	17 (32,7 %)	7 (13,5 %)	12 (23,1 %)	7 (13,5 %)	9 (17,3 %)
Úhломěr	15 (28,8 %)	10 (19,2 %)	12 (23,1 %)	8 (15,4 %)	7 (13,5 %)
Kleště	13 (25,0 %)	5 (9,6 %)	16 (30,8 %)	9 (17,3 %)	9 (17,3 %)
Metr	20 (38,5 %)	11 (21,2 %)	14 (26,9 %)	6 (11,5 %)	1 (1,9 %)

Tabulka 9 S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat? (dívky)

Graf 26 S jakým nářadím si chceš vyzkoušet pracovat? (chlapci)

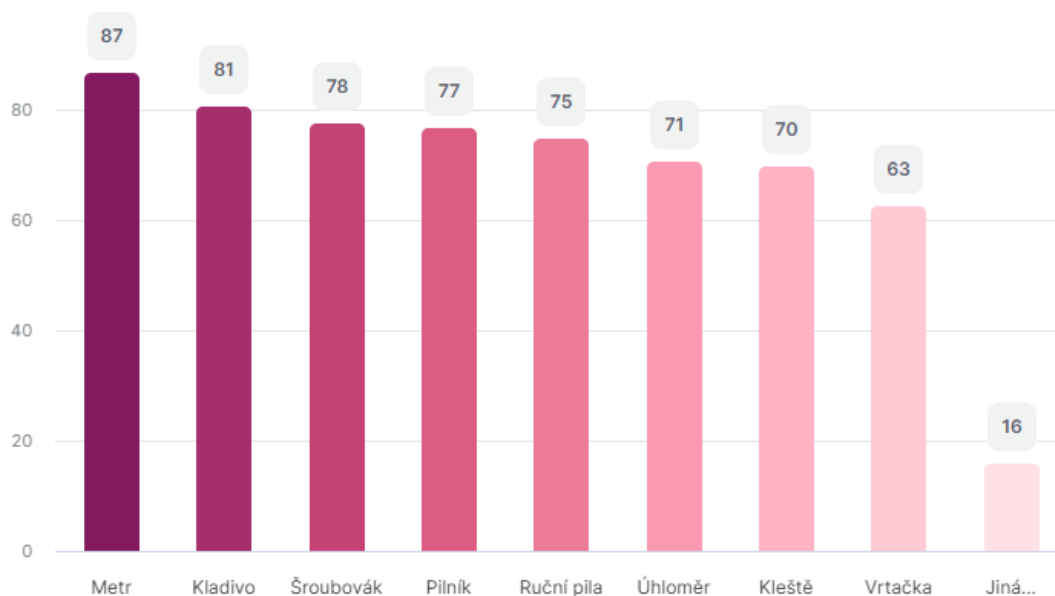
Nyní se zaměříme na odpovědi chlapců na otázku, se kterým nářadím si chtějí vyzkoušet pracovat. Ruční pila: 68,8 % chlapců by chtělo vyzkoušet práci s ruční pilou. Odpovědi s neutrálním postojem tvoří 14,6 % a nejméně chlapců 4,2 % by s pilou vůbec nechtělo pracovat. Kladivo: 85,4 % chlapců by si rádo vyzkoušelo práci s kladivem. Pouze 2,1 % chlapců odpovědělo negativně, že by si s ním vůbec nechtěli pracovat. Šroubovák: 68,8 % chlapců by rádo chtělo vyzkoušet práci se šroubovákem. Naopak 4,2 % chlapců odpovědělo negativně, že by s ním vůbec nechtělo v žádném případě pracovat. Vrtačka: 77,1 % chlapců by si rádo vyzkoušelo práci s vrtačkou. 6,3 % chlapců odpovědělo neutrálně a stejně jako bylo neutrálních odpovědí, tak odpovědí, že by v žádném případě nechtěli pracovat s vrtačkou, bylo 6,3 %. Pilník: Polovina chlapců (52,1 %) by si ráda vyzkoušela práci s pilníkem. Na druhé straně, 29,2 % chlapců odpovědělo neutrálně a nejméně chlapců, 6,3 %, by s pilníkem nechtělo vůbec pracovat. Úhломěr: 45,8 % chlapců by si rádo vyzkoušelo práci s úhломěrem, ale o něco více chlapců, a to 16,7 %, odpovědělo negativně a nechtělo by s ním v žádném případě pracovat. Kleště: 62,5 % chlapců by rádo použilo ve výuce kleště. 18,8 % chlapců odpovědělo neutrálně a 4,2 % chlapců by s kleštěmi nechtělo v žádném případě pracovat. Metr: 70,8 % chlapců by si rádo vyzkoušelo práci s metrem. 8,3 % bylo neutrálních odpovědí, stejný počet procent bylo i u odpovědi, že by v žádném případě nechtěli s metrem pracovat.

	1	2	3	4	5
Ruční pila	33 (68,8 %)	7 (14,6 %)	3 (6,3 %)	3 (6,3 %)	2 (4,2 %)
Kladivo	41 (85,4 %)	1 (2,1 %)	4 (8,3 %)	0	2 (4,2 %)
Šroubovák	33 (68,8 %)	7 (14,6 %)	4 (8,3 %)	2 (4,2 %)	2 (4,2 %)
Vrtačka	37 (77,1 %)	5 (10,4 %)	3 (6,3 %)	0	3 (6,3 %)
Pilník	25 (52,1 %)	6 (12,5 %)	14 (29,2 %)	0	3 (6,3 %)
Úhломěr	22 (45,8 %)	7 (14,6 %)	7 (14,6 %)	4 (8,3 %)	8 (16,7 %)
Kleště	30 (62,5 %)	6 (12,5 %)	9 (18,8 %)	1 (2,1 %)	2 (4,2 %)
Metr	34 (70,8 %)	5 (10,4 %)	4 (8,3 %)	1 (2,1 %)	4 (8,3 %)

Tabulka 10 S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat? (chlapci)

Rozdíly mezi volbou dívek a chlapců v otázce: S jakým náradím by si chtěli vyzkoušet pracovat, jsou v některých případech velmi charakteristické. U některých nástrojů se výrazně liší preference obou pohlaví. Například při otázce na ruční pilu si chtělo vyzkoušet s nástrojem pracovat 25 % dívek, zatímco u chlapců odpovědělo kladně 68,8 %. Podobně velký rozdíl je vidět také u kladiva, kde si chtělo práci s ním vyzkoušet 23,1 % dívek a 85,4 % chlapců. Na druhé straně jsou však také nástroje, u kterých se upřednostnění obou pohlaví příliš neliší. Například u šroubováku si chtělo vyzkoušet pracovat s nástrojem 30,8 % dívek a 68,8 % chlapců, což je sice výrazný rozdíl, ale přesto jsou oba počty poměrně vysoké. Zajímavé je také porovnání preference nástrojů mezi jednotlivými pohlavími. Zatímco u chlapců jsou nejoblíbenějšími nástroji kladivo, šroubovák a vrtačka, u dívek jsou to vrtačka, metr a pilník. U nástrojů jako jsou úhломěr, kleště a ruční pila jsou preference obou pohlaví poměrně vyrovnané. Celkově lze tedy říci, že při otázce, s jakým náradím by si chtěli vyzkoušet pracovat, jsou mezi dívkami a chlapci zřetelné rozdíly v preferencích, ale existují také nástroje, u kterých se preference obou pohlaví příliš neliší.

Jedenáctá otázka v dotazníku se žáků ptala: *S jakými nástroji jsi pracoval/a?* Znovu se nejprve podíváme na celkový graf, ve kterém jsou odpovědi všech žáků bez ohledu na pohlaví, poté se zaměříme na tabulku dívek, a nakonec na tabulku chlapců. Odpovědi obou skupin následně porovnáme.

Graf 27 Celkový graf k otázce: *S jakými nástroji jsi pracoval/a?*

Tabulka číslo 11 ukazuje výsledky dívek a chlapců. V tabulce jsou uvedeny nástroje jako ruční pila, kladivo, šroubovák, vrtačka, pilník, úhломěr, kleště a metr. Podíl dívek, které chtějí vyzkoušet pracovat s ruční pilou, je 59,6 % a podíl chlapců, kteří chtějí pracovat s touto pilou, je 91,7 %. Celkový podíl dívek a chlapců, které si s touto pilou chtějí vyzkoušet pracovat, je 75 %. Podobně, podíl dívek a chlapců, kteří chtějí pracovat s kladivem a šroubovákem, je vysoký 71,2 % a 69,2 % pro dívky, 91,7 % a 87,5 % pro chlapce. Celkový podíl u dívek a chlapců, které si s těmito nástroji chtějí vyzkoušet pracovat, je 81 % a 78 %. V případě vrtačky je rozdíl mezi dívkami a chlapci menší 44,2 % dívek a 83,3 % chlapců. Celkový podíl všech žáků, kteří si s touto vrtačkou chtějí vyzkoušet pracovat, je 63 %. Pilník, úhломěr a kleště mají podobné výsledky jako vrtačka – větší zájem je u chlapců než dívek. Nicméně celkový podíl žáků, kteří chtějí pracovat s těmito nástroji, je stále relativně vysoký 77 % pro pilník, 71 % pro úhломěr a 87 % pro kleště. V případě metru je zase větší zájem dívek než chlapců 57,7 % dívek a 83,3 % chlapců. Celkový podíl všech žáků, kteří si s metrem chtějí vyzkoušet pracovat, je 70 %. Ještě je v tabulce uvedena kategorie "jiný

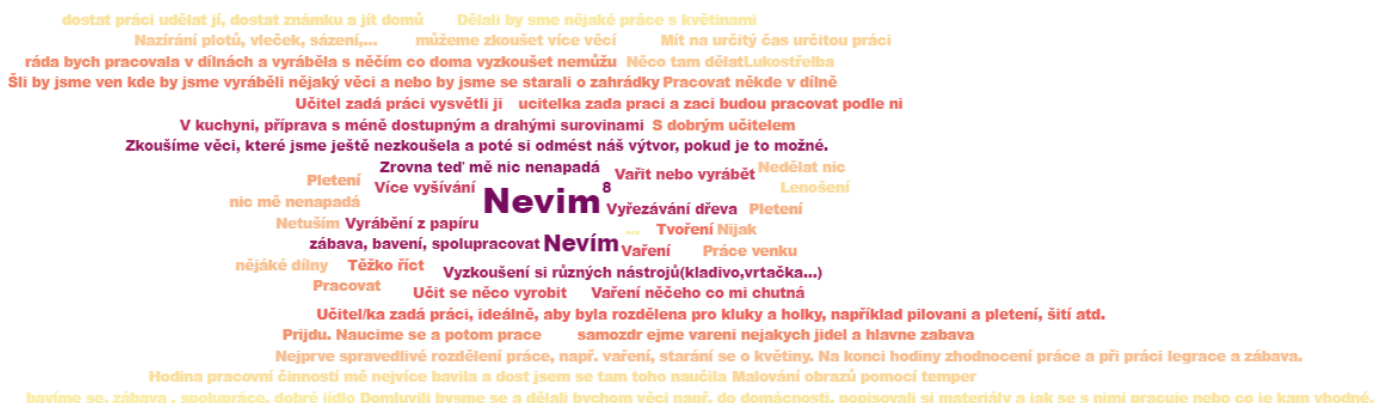
nástroj", kterou zvolilo několik dotazovaných. 11,5 % dívek a 20,8 % chlapců zvolilo tuto kategorii. Celkový podíl všech respondentů, kteří zvolili "jiný nástroj", je 16 %.

	Dívky	Podíl dívky	Chlapci	Podíl chlapci	Dívky i chlapci	Podíl dívek i chlapců
Ruční pila	31	59,6 %	44	91,7 %	75	75,0 %
Kladivo	37	71,2 %	44	91,7 %	81	81,0 %
Šroubovák	36	69,2 %	42	87,5 %	78	78,0 %
Vrtačka	23	44,2 %	40	83,3 %	63	63,0 %
Pilník	35	67,3 %	42	87,5 %	77	77,0 %
Úhломěr	33	63,5 %	38	79,2 %	71	71,0 %
Kleště	30	82,7 %	44	91,7 %	87	87,0 %
Metr	43	57,7 %	40	83,3 %	70	70,0 %
Jiný nástroj	6	11,5 %	10	20,8 %	16	16,0 %

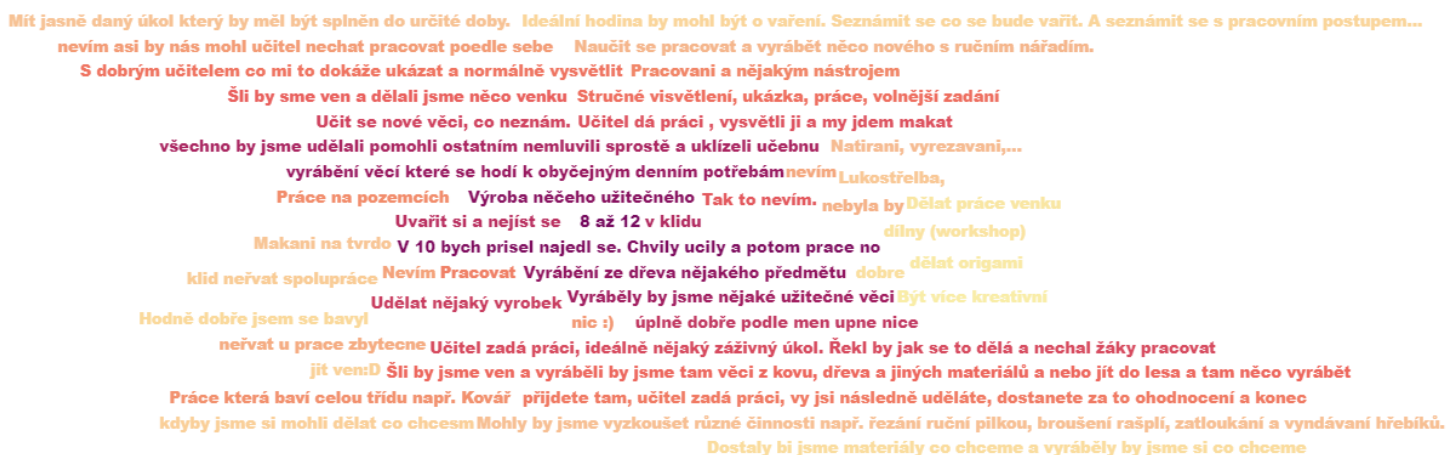
Tabulka 11 Celková tabulka: S jakými nástroji si pracoval/a?

Z tabulky vyplývá, že mezi dívkami a chlapci existují značné rozdíly v tom, s jakými nástroji pracují. Všechny dívky, které odpověděly na otázku, pracovaly s ruční pilou, kladivem, šroubovákem, úhломěrem, kleštěmi a metrem, zatímco jen malé procento dívek pracovalo s vrtačkou. Na druhé straně všichni chlapci, kteří odpověděli na otázku, pracovali s ruční pilou, kladivem, šroubovákem a kleštěmi, ale větší procento chlapců pracovalo s vrtacími nástroji. Celkově můžeme říct, že mezi dívkami a chlapci existují významné rozdíly v tom, s jakými nástroji pracovali.

Dvanáctá otázka v dotazníku zněla: *Kdybys měl/a popsat ideální hodinu pracovních činností, jak by vypadala?* Nejprve se podíváme, jak odpovídaly dívky, následně se zaměříme na odpovědi chlapců a poté obě skupiny porovnáme. Tato otázka je znázorněná formou Word Cloudu. To je grafické zpracování textu, které vychází z frekvence odpovědí.

Graf 28 Kdybys měl/a popsat ideální hodinu pracovních činností, jak by vypadala? (dívky)

Graf 29 Kdybys měl/a popsat ideální hodinu pracovních činností, jak by vypadala? (chlapci)

Dvanáctá otázka byla položena žákům nad rámec dotazníku. Na základě odpovědí dívek a chlapců, si můžeme ujasnit představu, jak by oni sami chtěli, aby vypadala hodina praktických činností. Dívky vyjádřily různé představy o ideální hodině pracovních činností. Některé z nich by si přály pracovat s květinami nebo se věnovat různým dílenským aktivitám,

při kterých by se naučily pracovat s materiály a diskutovat o jejich využití. Jako aktivity, které je baví, zmiňovaly také lukostřelbu, malování obrazů nebo pletení jako aktivity. Některé dívky se přikláněly k práci venku nebo k péči o zahrádky. Mezi dívkami převažoval názor, že by měla být práce rozdělena spravedlivě a každý by měl mít možnost vyzkoušet si různé činnosti. Důležitým prvkem je pro ně také dobrá atmosféra, spolupráce a zábava při práci. Některé dívky vyjádřily zájem o kuchyňské aktivity a přípravu jídel, která by jim chutnala. Všeobecně by bylo možné říct, že hledají způsoby, jak si rozšířit dovednosti a zkusit nové nástroje a techniky. Některé dívky se přiznaly, že je momentálně nic konkrétního nenapadá nebo že jsou v této otázce nerozhodné.

Ideální hodina pracovních činností by podle chlapců měla být plná kreativity a praktických dovedností. Mnoho z nich vyjádřilo zájem o konkrétní aktivity, jako je vyrábění origami, práce venku, účast na dílnách či workshopech. Chtěli by mít možnost vlastní volby a tvorby věcí, které je zajímají. Někteří chlapci se zmínili o vaření a seznámení s pracovním postupem, zatímco jiní by rádi zkusili různé manuální činnosti, jako je řezání ruční pilkou, broušení rašplí nebo zatloukání a vyndávání hřebíků. Další důležitým aspektem je pro žáky spolupráce a klidná atmosféra. Chlapci by rádi pracovali s učitelem, který by jim ukázal, jak se daná práce provádí, a následně jim dal dostatek času a volnosti k praktickému vyzkoušení úkolů. V ideálním případě by je kantor motivoval a oceňoval za jejich snahu a dobrou práci. Někteří chlapci také zdůraznili učení se novým věcem a pracování s různými nástroji. Rádi by měli možnost vyrábět užitečné věci, které mají praktické využití v jejich každodenním životě. Důležitou součástí pracovních činností jsou pro chlapce také chvíle strávené mimo třídy a učebny, případně v přírodě, kde by mohli vytvářet věci z různých materiálů, jako je kov a dřevo. Všechny tyto aspekty přispívají k tomu, aby ideální hodina pracovních činností byla pro chlapce přitažlivá, motivující a zábavná.

Dívky vyjadřovaly zájem o různé aktivity, jako je práce s květinami, vaření, pletení, malování obrazů, tvoření, výroba z papíru a vyřezávání dřeva. V jejich odpovědích se často objevovala slova jako zábava nebo spolupráce. Také zdůrazňovaly důležitost učitele, který by jim ukázal, jak se práce provádí, a zároveň by jim poskytl dostatečnou volnost a kreativitu. Dívky měly zájem o učení se novým věcem a dovednostem, ale také o vyzkoušení různých řemesel. Chlapci vyjádřili zájem o praktické dovednosti a konkrétní aktivity, jako jsou např. lukostřelba, práce venku, dílny a výroba z různých materiálů. Odpovědi chlapců zdůrazňovaly také kreativitu, příležitost se podílet na tvorbě vlastních věcí a volbu výrobků, které by chtěli vyrábět. Pro chlapce byly také důležitými aspekty klidná atmosféra, spolupráce a učení se novým věcem.

Závěr

V diplomové práci jsme se zabývali problematikou toho, jak je pohlíženo na praktické činnosti žáků na 2. stupni základní školy z pohledu genderu. Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo posoudit, jaký vliv má rozdělení pracovních činností podle genderu na základních školách na následné rozdělení rolí v dospělosti u žáků. Na první výzkumnou otázku, Existují rozdíly v preferenci materiálu u žáků a žákyň na základní škole, jsme zjistili, že žáci, dívky a chlapci, mají různé preference a zájmy ohledně pracovních materiálů. Například dívky se častěji zajímají o práci s papírem, textilními materiály, přírodninami a vlnkami/bavlnkami, zatímco chlapci vykazují větší zájem o práci s dřevem, kovem, sklem a plastem. Jejich osobní preference a zájmy hrají významnou roli při volbě materiálů pro pracovní činnosti. Rozdíly v preferenci materiálů mohou být ovlivněny různými faktory, včetně individuálních zájmů a předchozích zkušeností. Tyto rozdíly mohou přispět k rozmanitosti v pracovních činnostech na základní škole a odrážet individuální talenty a preference žáků. Z druhé výzkumné otázky, Existují rozdíly v preferenci činnosti u žáků a žákyň na základní škole, jsme zjistili, že existují rozdílné preference a zájmy mezi chlapci a dívkami. Dívky například projeví největší zájem o jednoduchou květinovou vazbu a vaření, zatímco chlapci se více zajímali o práci se dřevem a kovy. Rozdíly byly i v preferencích šití na stroji, ručního šití, rašplování, řezání pilkou, broušení brusným papírem a dalších činnostech. Dívky projevují větší zájem o aktivity tradičně považované za ženské činnosti, zatímco chlapci se více zajímají o činnosti spojené s fyzickou prací a rizikem. Na základě těchto zjištění existují mezi chlapci a dívkami na základní škole rozdíly v preferovaných činnostech. V třetí výzkumné otázce, Existují rozdíly v preferenci řemesel u žáků a žákyň na základní škole, ze zjištěných odpovědí vyplynulo, že u dívek jsou populární řemesla spojená s tvorbou a výrobou, jako je krajčářka, sochař, košíkář, hrnčír a brašnář. U chlapců jsou více vyhledávaná řemesla, která jsou spojená s praktickými dovednostmi a prací s materiály, jako je např. kovář, sochař, hrnčír nebo košíkář. Krajčářka je nejméně oblíbeným řemeslem mezi chlapci, zatímco kovář je nejméně oblíbeným řemeslem mezi dívkami nebo že krajčářka a sochař jsou nejoblíbenějšími řemesly mezi dívkami, zatímco kovář a sochař jsou nejoblíbenějšími řemesly mezi chlapci. Z těchto informací lze vyvodit, že i u řemesel jsou jisté rozdíly, které mohou hrát určitou roli při výběru budoucího povolání žáků. Ze čtvrté výzkumné otázky, Existují rozdíly v preferenci náradí a pomůcek u žáků a žákyň na základní škole, vyplývá, že rozdíly v preferenci opravdu existují. Například u ruční pily a kladiva vykazují chlapci výrazně vyšší zájem než dívky. Některé nástroje, jako šroubovák a kleště, mají relativně vyrovnaný zájem obou pohlaví. Všechny dívky pracovaly

s určitými nástroji, například ruční pilou, kladivem, šroubovákem, menší procento dívek pak pracovalo s vrtačkou. Naopak mezi chlapci bylo větší procento těch, kteří pracovali s vrtačkou.

V dotazníku jsme se v neposlední řadě ptali, jak by si žáci představovali ideální hodinu pracovních činností. Jak dívky, tak chlapci projevovali zájem o praktické činnosti a kreativitu. Obě skupiny chtěly mít možnost vlastní volby a aktivně se podílet na procesu práce. Žáci chtějí, aby učitelé hráli klíčovou roli v poskytování podpory a ukázání správného postupu. Důležitými faktory pro obě skupiny byla také zábava, spolupráce a motivace. Dívky a chlapci mají různé preference a zájmy, ale projevují zájem o praktické dovednosti a tvůrčí aktivity. Důležité je poskytnout jim prostor pro objevování a vyzkoušení různých řemesel, které budou odpovídat jejich zájmům a potřebám.

Je třeba si uvědomit, že odpovědi na dotazník, na který odpovídali chlapci i dívky mohou být ovlivněny mnoha faktory, jako jsou sociální normy, osobní zkušenosti nebo vnímané předsudky. Nicméně tento výzkum poskytuje určitý vhled do preferencí dívek a chlapců v praktických činnostech na 2. stupni základní školy a naznačuje rozdíly mezi oběma pohlavími.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

EAGLY, A. H., WOOD, W. *Social role theory*. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology* 2012, s. 458–476. ISBN 978-0-85702-961-4.

FULTON, Cheril. L. *Gender Socialization*. In: SCHWARZ, Jill. *Counseling Women Across the Life Span: Empowerment, Advocacy, and Intervention*. New York: Springer Publishing Company, 2017, s. 21-38. ISBN 9780826129178.

FRIEDMANN, Zdeněk. *Technické předměty na základních školách ve Francii*. In *Modernizace vysokoškolské výuky technických předmětů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003, s. 61-65. ISBN 80-7041-545-2.

GILLIGAN, Carol. *Jiným hlasem: o rozdílné psychologii žen a mužů*. Praha: Portál, Spektrum, 2001. ISBN 80-7178-402-8.

HONZÍKOVÁ, Jarmila, BAJTOŠ, Ján. *Didaktika pracovní výchovy na 1. stupni ZŠ*. Plzeň: ZČU, 2004. ISBN 80-7043-255-1.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2284-9.

KALNICKÁ, Zdeňka. *Úvod do gender studies: otázky rodové identity*. Vyd. 1. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2009, 119 s. ISBN 978-80-7248-528-4.

KARSTEN, Hartmut. *Ženy – muži: Genderové role, jejich původ a vývoj*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-X.

KOVAŘÍČEK, Václav, KOVAŘÍKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. ISBN neuvedeno.

KŘÍŽKOVÁ, Alena, PAVLICA, Karel. Management genderových vztahů: *Postavení žen a mužů v organizaci*. Prague: Management Press, 2004. ISBN neuvedeno.

MŠMT ČR. *Vzdělávací program Základní škola: včetně Osnov Ekologického přírodopisu, Osnov Volitelných předmětů, Úprav a doplňků, Učebních plánů s rozšířeným vyučováním. 2., nově dopl. vyd.* Praha: Fortuna, 2001, 344 s. ISBN 80-716-8595-X.

NADACE OPEN SOCIETY FUND PRAHA. *Společnost žen a mužů z aspektu gender: [sborník studií vzniklých na základě semináře Společnost, ženy a muži z aspektu gender pořádaného Nadací Open Society Fund Praha]*. Praha: Open Society Fund, 1999. ISBN 80-238-4770-8.

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

JARKOVSKÁ Lucie, SMETÁČKOVÁ Irena. *Škola jako genderovaný prostor*. In: SMETÁČKOVÁ, Irena et al. *Gender ve škole: příručka pro budoucí i současné učitelky a učitele*. Praha: Otevřená společnost, 2006. ISBN 80-903331-5-x.

SMETÁČKOVÁ, Irena. *Genderové představy a vztahy: sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a femininity v průběhu základní školy.*, Sociologické nakladatelství, 2016. ISBN 8074192296.

STOFFA, Ján. *Terminológia v technickej výchove*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2000, 44-45s. ISBN 8024401398.

ŠIKLOVÁ, Jiřina. *Gender studies a feminismus na univerzitách ve světě a v České republice*. Praha: Open Society Fund, 1999. ISBN neuvedeno.

ŠKÁRA, Ivan. *Technika a základní všeobecné vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 1996, 7 s. ISBN 80-210-1477-6.

Elektronické zdroje

BEM, Sandra L. Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. In: *Developmental Psychology*, 1981, s. 432-436. [cit. 2023-02-23]. ISSN 0012-1649. Dostupné z:

https://www.academia.edu/24914989/Gender_Schema_Theory_A_Cognitive_Account_of_Sex_Typing

ČÁSTKOVÁ, Pavlína, PROVÁZKOVÁ STOLINSKÁ Dominika. *Hodnocení a sebehodnocení žáků primární školy v technické výchově v genderovém kontextu*. In: *Trendy ve vzdělávání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016. [cit. 2023-02-21]. ISSN 1805-8949 Dostupné z: <https://tvv-journal.upol.cz/pdfs/tvv/2016/01/04.pdf>

DIAMOND, Milton. Sex and Gender are Different: Sexual Identity and Gender Identity are Different. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* [online]. SAGE Publications, 2002, July 1, 7(3), 323 [cit. 2023-02-21]. ISSN 1461-7021. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1359104502007003002>

Gender a genderové stereotypy. In: *Ženská práva.cz* [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <http://zenskaprava.cz/files/genderov%C3%A9-stereotypy.pdf>.

KANGETHE, Ngigi S., Karuti S. LYRIA a Amutabi M. NYAMANGA. The gender socialization question in education: influence on boys' and girls' academic achievement. *European Scientific Journal* [online]. Almeria: European Scientific Institute, 2014, July 2014, 10(19), 279-294 [cit. 2023-02-21]. ISSN 1857- 7431. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.941.6206&rep=rep1&type=pdf>

KRIŠOVÁ, Dagmar. *Genderově citlivé vzdělávání jako prostředek k vytváření inkluzivního školního prostředí: Porovnání situace v České republice, Rakousku a Maďarsku*. *Sociální pedagogika* [online]. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2019, listopad 2019, [cit. 2023-02-19]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.7441/soced.2019.07.02.02>

Upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2021. In: *MŠMT ČR* [online]. Praha, 2021. [cit. 2023-03-18]. Dostupné z <https://www.edu.cz/rvp->

[ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/](#)

Seznam obrázků

Obrázek 1 Učebnice Pracovní vyučování 6.-9. třída (Zdroj vlastní).....	17
Obrázek 2 Učebnice Praktické činnosti.....	18
Obrázek 3 Rámcové vzdělávací programy	21

Seznam grafů

Graf 1 Kolik respondentů dokončilo dotazník	29
Graf 2 Datum navštívení dotazníku	30
Graf 3 Jaký zdroj respondenti použili pro otevření	30
Graf 4 Jak dlouho respondenti vyplňovali dotazník	31
Graf 5 Pohlaví	32
Graf 6 : S jakými materiály jsi pracoval/a nebo pracuješ v pracovních činnostech? -dívk y i chlapci	33
Graf 7 S jakými materiály jsi pracoval/a v pracovních činnostech? (dívk y).....	33
Graf 8 S jakými materiály jsi pracoval/a v pracovních činnostech? (chl apci)	34
Graf 9 S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech? -dívk y i chlapci	34
Graf 10 S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech? -dívk y	35
Graf 11 S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech? -chl apci	36
Graf 12 Je nějaký materiál, se kterým nechceš pracovat? A proč? (dívk y)	37
Graf 13 Je nějaký materiál, se kterým nechceš pracovat? A proč? (chl apci).....	37
Graf 14 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (dívk y)	38
Graf 15 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (chl apci).....	39
Graf 15 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (chl apci).....	40
Graf 16 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet? (dívk y)	42
Graf 17 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet? (chl apci).....	44
Graf 18 Napadá tě činnost, která není uvedena v otázce č. 6, a chtěl/a bys ji vyzk oušet v pracovních činnostech? (dívk y).....	46
Graf 19 Napadá tě činnost, která není uvedena v otázce č. 6, a chtěl/a bys ji vyzk oušet v pracovních činnostech? (chl apci)	46
Graf 20 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (dívk y).....	48
Graf 21 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (chl apci)	50
Graf 22 Napadá tě řemeslo, které není uvedeno v otázce č. 8, a chtěl/a bys ho vyzk oušet v pracovních činnostech? (dívk y).....	52
Graf 23 Napadá tě řemeslo, které není uvedeno v otázce č. 8, a chtěl/a bys ho vyzk oušet v pracovních činnostech? (chl apci)	52
Graf 24 S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat? (dívk y)	53
Graf 25 S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat? (chl apci)	55
Graf 26 Celkový graf k otázce: S jakými nástroji jsi pracoval/a?	57
Graf 27 Kdybys měl/a popsat ideální hodinu pracovních činností, jak by vypadala? (dívk y).....	59
Graf 28 Kdybys měl/a popsat ideální hodinu pracovních činností, jak by vypadala? (chl apci)	59

Seznam tabulek

Tabulka 1 Teorie o původu a vývoji genderových rozdílů.....	13
Tabulka 2 Klíčové kompetence	24
Tabulka 3 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (dívky)	39
Tabulka 4: Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností? (chlapci).....	41
Tabulka 5 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet? (dívky)	43
Tabulka 6 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet? (chlapci).....	45
Tabulka 7 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (dívky).....	49
Tabulka 8 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet? (chlapci)	51
Tabulka 9 S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat? (dívky).....	54
Tabulka 10 S jakým náradím si chceš vyzkoušet pracovat? (chlapci)	56
Tabulka 11 Celková tabulka: S jakými nástroji si pracoval/a?	58

Příloha 1 – Dotazník

Praktické činnosti na 2. stupni základní školy z pohledu genderu

1 Pohlaví

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Dívka
- Chlapec

2 S jakými materiály jsi pracoval/a nebo pracuješ v pracovních činnostech?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Papír
- Textil
- Vlnky, bavlnky
- Dřevo
- Kov
- Plast
- Modelovací hmoty
- Přírodniny
- Jiná... _____

3 S jakými materiály bys chtěl/a pracovat v pracovních činnostech?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Papír
- Textil
- Vlnky, bavlnky
- Dřevo
- Kov
- Plast
- Modelovací hmoty

Přírodniny

Sklo

Jiná... _____

4 Je nějaký materiál, se kterým nechceš pracovat? A proč?

5 Které činnosti bys zařadil/a do pracovních činností?

Nápověda k otázce: 1 znamená stoprocentně ano 5 znamená v žádném případě

Ruční šití (pouzdro na mobil)	1	2	3	4	5
Šití na stroji (polštář, taška)	1	2	3	4	5
Práce se dřevem (jednoduché řezbářství)	1	2	3	4	5
Tvorba z přírodních materiálů (pletení pomlázky)	1	2	3	4	5
Jednoduchá květinová vazba (věnce, květinová výzdoba)	1	2	3	4	5
Práce s kovy (drátkování, smaltování)	1	2	3	4	5
Vaření (teplá, studená kuchyně)	1	2	3	4	5

6 Jaké činnosti bys chtěl/a vyzkoušet?

Nápověda k otázce: 1 znamená stoprocentně ano 5 znamená v žádném případě

Šití na šicím stroji	1	2	3	4	5
Zatloukání hřebíků kladívkem	1	2	3	4	5
Natírání štětcem	1	2	3	4	5
Rašplování rašplí	1	2	3	4	5
Řezání pilkou	1	2	3	4	5
Broušení brusným papírem	1	2	3	4	5
Vrtání stolní vrtačkou	1	2	3	4	5
Krájení a vyřezávání nožikem	1	2	3	4	5
Práce s kleštěmi	1	2	3	4	5
Tkaní na tkalcovském stroji	1	2	3	4	5
Dlabání dlátkem	1	2	3	4	5

7 Napadá tě činnost, která není uvedena v otázce č. 6, a chtěl/a bys ji vyzkoušet v pracovních činnostech?

8 Která řemesla bys chtěl/a v pracovních činnostech vyzkoušet?

Nápověda k otázce: 1 znamená stoprocentně ano 5 znamená v žádném případě

Kovář	1	2	3	4	5
Košíkář	1	2	3	4	5
Hrnčír	1	2	3	4	5
Brašnář	1	2	3	4	5
Krajkářka	1	2	3	4	5
Sochař	1	2	3	4	5

9 Napadá tě řemeslo, které není uvedeno v otázce č. 8, a chtěl/a bys ho vyzkoušet v pracovních činnostech?

10 S jakým nářadím si chceš vyzkoušet pracovat?

Nápověda k otázce: 1 znamená stoprocentně ano 5 znamená v žádném případě

Ruční pila	1	2	3	4	5
Kladivo	1	2	3	4	5
Šroubovák	1	2	3	4	5
Vrtačka	1	2	3	4	5
Pilník	1	2	3	4	5
Úhломěr	1	2	3	4	5
Kleště	1	2	3	4	5
Metr	1	2	3	4	5

11 S jakými nástroji jsi pracoval/a?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Ruční pila
- Kladivo
- Šroubovák
- Vrtačka
- Pilník
- Úhломěr
- Metr
- Kleště
- Jiná..._____

12 Kdybys měl/a popsat ideální hodinu pracovních činností, jak by vypadala?

Anotace

Jméno a příjmení:	Veronika Tvrdá
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	PhDr. Pavlína ČÁSTKOVÁ, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Praktické činnosti na 2. stupni základní školy z pohledu genderu
Název v angličtině:	Practical activities at the 2nd stage in primary school from the gender perspective
Anotace práce:	Diplomová práce zkoumá genderové rozdělení praktických činností žáků na 2. stupni základní školy a jeho vliv na budoucí role žáků v dospělosti. Práce kombinuje teoretický přehled genderových rolí ve školním prostředí s výzkumem, který se zaměřuje na preference a vnímání žáků v souvislosti s pracovními činnostmi. Cílem je zjistit, jaký vliv má genderové rozdělení pracovních činností na životy žáků a jak se tento pohled mění časem.
Klíčová slova:	gender, genderové role, genderové stereotypy, vzdělávání
Anotace v angličtině:	The thesis examines the gender distribution of pupils' practical activities in primary school level 2 and its influence on pupils' future roles in adulthood. The thesis combines a theoretical overview of gender roles in the school environment with research that focuses on pupils' preferences and perceptions of work-related activities. The aim is to find out how the gender division of work activities affects pupils' lives and how this perspective changes over time.
Klíčová slova v angličtině:	gender, gender roles, gender stereotypes, education
Přílohy vázané v práci:	1 příloha: <i>Dotazník</i>
Rozsah práce:	74 stran
Jazyk práce:	čeština